

AUSTRALIJOJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

Aštuntieji metai

Registered at G.P.O., Adelaide,
for transmission by post as a periodical.

Adelaide, 1955 m. rugsėjo/Sep. 5 d.

Kaina/Price 1/9

Nr. 18(181)

KARAS MAROKE

Prancūzų valdomame Maroke (š. Afrika) partizaninis karas pasiekė jau tokį laipsnį, kad prancūzų karo vadovybė buvo priversta mesti į kovą su partizanais net 100.000 kariuomenės, kurių remia skaitlinga aviacija ir artilerija. Karo operacijose dalyvauja svetimšalių legionai ir kiti patyrę kariuomenės daliniai. Iš Prancūzijos skubiai siunčiami sustiprinimai.

Šios akcijos prancūzų karo vadovybė buvo priversta imtis po to, kai partizanų veikla jau tiek išsiplėtė, jog savaitės būvyje buvo nužudyta per 1000 žmonių beveik išimtinai europiečių.

Ši karinė operacija Maroke yra pati didžiausia pastarųjų 30 metų laikotarpyje. Prancūzų vyriausybė bando užmegsti ryšius su Maroko laisvės judėjimo vadais, kad išspręstų konfliktą abiem pusėm priimtiniu būdu be karo.

NEPAPRASTI POTVYNIAI JAV-bėse

Rugpjūčio mėnesio viduryje aštuonias JAV-bių šiaurės rytų valstybes palietė nepaprastai didelės audros ir liūtys. Žuvo daugiau kaip 300 žmonių, sunaikinta turto ir kitokių nuostolių pridaryta už 3 milijardus dolerių.

Apie 30.000 darbininkų neteko darbo, nes fabrikus sugriovė potvyniai ir audros. Vien tik Gumos Kompanija Naugatucke (Conn.) skaičiuoja savo nuostolius siekiant apie 10 mil. dolerių.

Tai antra savo didumu gamtos nelaimė visoje JAV-bių istorijoje.

JAV-bių vyriausybė įsteigė specialų fondą pagalbėti nukentėjusiems.

Skridimo per Atlantą rekordas

Anglų karo aviacijos lėkūnai nuskrido iš Londono į New Yorką per Atlantą per 7 val. 29 min. ir 56,7 sekundės ir atgal per 6 val. 16 min. ir 59,5 sekundės. Tuo būdu pusryčius jie valgė Londone, pietus New Yorke ir vakarienę vėl Londone. Tai greičiausias skridimas per Atlantą iki šiol buvęs.

JAV-bių raketos Japonijoje

JAV-bių karo vadovybė paskelbė, kad į Japoniją atgabentas tam tikras skaičius "Honest John" raketų kartu su artilerijos daliniu. Oficialiai skelbiama, kad raketos nėra atominiams užtaisais. Esą, su Japonijos vyriausybe susitarta, kad Amerika negabens į Japoniją atominių raketų ar bombų.

Perspėja dėl komunistų infiltracijos

Pietų Korėjos prez. dr. Rhee įspėjo, kad ryšy su vykstančiomis demonstracijomis prieš komunistų atstovus tarptautinėje komisijoje paliaubų sutarties vykdymui prižiūrėti, komunistai bando infiltruoti savo agentus ir išsukti susidūrimus su Amerikos kariais, kad tuo būdu pakenktų Pietų Korėjos ir Amerikos santykiams. Prezidentas įspėjo, kad visi išsišokimai bus atydziai iširti ir jeigu bus nustatyta, kad komunistų agentai provokuoja incidentus, tai kaltininkai bus areštuojami ir smarkiai baudžiami.

Rekomenduoja nutraukti visus santykius su Sovietų Rusija

Kongresas Kovai su Sovietų Intervencija Lotynų Amerikoje nelauktai nubalsavo raginti visus 20 Lotynų Amerikos valstybes nutraukti diplomatinis, kultūrinius bei ūkinius santykius su Sovietų Sąjunga.

* Japonų delegacija, susidedanti iš 20 socialistų ir 18 konservatorių atstovų, išvyko į Maskvą.

AMERIKOS SVETINGUMĄ IŠNAUDOJA PROPAGANDAI

Amerikiečių atvirumą ir svetingumą, rodomą Jowoje viešinti sovietų žemės ūkio delegacijai, bolševikai išnaudoja savo propagandai. Amerikiečių nuoširdumas, pagal Vilniaus radiją, esąs jų meilės įrodymas tarybiniams žmonėms, nes jie nori su jais gyventi taikoje ir jiems nusibodusios kalbos apie karą. Pravartu pažymėti, kad tuo metu, kai Ukrainoje vieši amerikiečių žemdirbiai-farmeriai, Sovietai į JAV pakaitomis nusiuntė delegaciją, kurioje žemdirbius (kolchozininkus) atstovauja įvairių ministerijų valdininkai. Tik vienas delegacijos narys yra iš kolchozo ir tas pats partinis pirmininkas.

BOMBA PRIEŠ BOMBĄ

Australijos Gynybos Mokslinės Tarnybos atstovas Mr. Butement, kalbėdamas Australijos ir N. Zelandijos mokslininkų konferencijoje Melbourne pareiškė, kad jau visai netolimoje ateityje bus galima prieš miestus bombarduoti vandenilio bombomis, paleidžiant jas iš bazių už daug tūkstančių mylių. Gintis bus galima tik paleidus jai priešais antrą bombą, kuri busianti susprogdinta aukščiau erdvėje, per kurią turi praskristi prieš paleista bomba. Patekusi į sprogdimo paveiktą sritį prieš bomba irgi busianti susprogdinta erdvėje, didelėje aukštumoje ir tokiu būdu padaryta nepavojinga.

Civiliniai gyventojai būtų apsaugoti nuo žalingų radioaktyvių spindulių veikimo storą atmosferos sluoksnio.

SIŪLOMA AMNESTIJA KOMUNISTAMS MALAJUOSE

Neseniai demokratiniu būdu išrinktoji nauja Malajų vyriausybė paskelbė amnestiją komunistams-partizanams tokiomis sąlygomis: a) turi būti ištikimi tik Malajų vyriausybei ir pripažinti esamąją tvarką, b) turi sutikti su dabartine Malajų politine padėtimi, c) turi atsakyti iš komunistų partijos, d) turi pripažinti dabartinę konstituciją ir įstatymus.

Jeigu šios sąlygos bus išpildytos, tai komunistai, kaip asmenys, galės dalyvauti politiniame Malajų gyvenime. Šiuo metu komunistų partizanai turi apie 3.500-4.000 ginkluotų partizanų.

SOVIETAI BLOKuoja VISAS PASTANGAS TAIKAI PASIEKTI

JAV-bių vice-prezidentas Mr. Nixon, kalbėdamas atsargos karių organizacijos susirinkime, pareiškė, kad Sovietų Rusija blokuoja visas pastangas baigti šaltąjį karą ir pasiekti pastovią taiką. Jis nurodė penkis punktus, kurių pašalinimas priklauso tik nuo Sov. Rusijos, būtent:

* Nenaturalus Vokietijos padalinimas, atsiradęs dėl to, kad Sov. Rusija nesutinka leisti laisvų rinkimų;

* ginklavimosi lenktynės ir baimė, kad Sovietai netikėtai gali pradėti atominį karą, ir Sovietai nesutinka leisti efektyvios kontrolės;

* geležinė spygliuotų vielų uždanga, saugoma lauko minų, kulkosvaidžių ir šunų, kuri įrengta Vidurio Europoje;

* kolonialinis statusas Sovietų okupuotų Rytų Europos kraštų;

* platus tinklas Maskvos diriguojamų komunistų organizacijų, vykdančių ardomąjį darbą ir šnipinėjimą, kuris išplėstas visose laisvose pasaulio tautose.

"Tol, kol šie faktoriai egzistuos, negali būti jokios realios taikos Europoje ir visame pasaulyje", teisingai pastebėjo vice-prezidentas.

Trumpai

* 15 metų Pabaltijo inkorporavimo į Sov. Sąjungą sukakties proga visa eilė laikraščių išidėjo straipsnius, kuriuose atpasakojama Pabaltijo okupacijų eiga. Vokiečių Rheinische Post liepos 30 d. leidinyje rašo: "Pabaltijis niekad nėra nustojęs būti Maskvos neutraliniu tašku. Tikrai sovietinė diktatūra turi pagrindo būti jautria ir nepasitikinčia".

* Rugpjūčio 2 d. sukako 15 metų nuo Moldavijos TSR įkūrimo. Šiai tolimai "broliškai respublikai" lietuviai turi tikrai šiltus jausmus, nes to krašto gyventojų likimas panašus į mūsų tautos likimą: ji buvo kartu su Lietuva panašiomis priemonėmis Sovietų imperijos okupuota.

* Šveicarų laikraščiai paskelbė Šveicarų-Lietuvių Pagalbos Komiteto atsišaukimą, kuriuo šveicarai ragina priimti Pabaltijo vaikus pas save atostogoms.

* Vienoje (Austrijoje) susreikavo apie 13.000 gydytojų ir 2.500 dantų gydytojų, protestuodami prieš įvedimą naujo sveikatos draudimo įstatymo.

* Australijos ministerių kelionės po užsienius praėjusiais biudžeto metais kainavo valstybei £77.000.

* Amerikoje jau išrastas ir pradėdamas naudoti televizijos telefonas. Kalbantysis pamato išsuktąjį asmenį 10-ties colių didžio ekrane, kai tik išsuktasis pakelia telefono triubelę. Taigi, nebus galima atsakyti, kad "manęs nėra namie..."

* Anglijoje jau esama 4.676.422 televizijos aparatų, kurie buvo registruoti birželio 30 dieną.

* [Woomerą (Pietų Australija) suspažinti su vairuojamųjų sviedinių laidymo įrengimais atvyksta JAV-bių specialistų komisija.

* Indijos vyriausybė pasirašė su V. Vokietijos ir Japonijos firmomis sutartį dėl pristatymo 405 garvežių už 6 milijonus svarų.

* JAV-bių Tolimųjų Rytų karo aviacijos vadovybė paskelbė, kad netrukus bus pakeisti dabartiniai propeleriniai B26 bombonešiai naujais jet tipo B57 bombonešiais.

* Italas valstietis Carmine de Luca, 92 metų, pergyvenęs 4 žmonas, vedė penktąją, 64 metų.

* Canberroje Federalinis Australijos parlamentas pradėjo svarstyti 1955/56 metų biudžetą. Biudžeto suma siekia virš 1 milijardo svarų. Numatoma padidinti senatvės, invalidumo, našlystės ir kitas pensijas 10 šilingų į savaitę. Krašto gynybos reikalams biudžete numatoma 190 milijonų svarų.

* Sov. Rusijos vyriausybė pranešė Amerikos vyriausybei, kad dar 3 Amerikos piliečiai bus paleisti. Jų tarpe 2 kariai, dingę prieš 7 metus.

* Indijoje įvyko smarkių demonstracijų prieš Portugaliją. Reikalaujama portugalų valdomą Goa provinciją perduoti Indijos suverenitetui.

Bandant indų demonstrantams pereiti Goa sieną portugalų policija atidengė ugnį, užmušdama ir sužeisdamą keletą asmenų.

Rugsėjo mėn. 9. (penktadienį) Lietuvii Namams Įsigyti Komisijos ruošiamas

POBUVIS

Į kurį kviečiami atsilankyti visi Adelaidėje gyvenantieji tautiečiai. Pelnas skiriamas namų fondui.

Pobuvis įvyks Kings Ballroom, King William St. Pradžia 8 val. vak. Šokiama grieš lietuviška kapela. Veiks bufetas, paruoštas Moterų Sekcijos.

JUOZAS MKŠTAS

VYTAUTUI DIDZIAJAM

(Rugsėjo 8-tosios proga)

Zygiais Tavo pulkų, plotais Tavo valstybės, Praeitis mums kvėpuoja garsi. Tu spindėjime savo garbės ir didybės Amžiais gyvas lietuviui esi.

Tavo kardas paklupdė kryžiuočių galybę, Krymo chanai žemai lankstėsi jam. Ir kaimynai visi lenkės Tavo didybės, Tavo vardui Europoj garsiam.

Iškovojai garbingai karaliaus vainiką, Kurio laukė visa Lietuva, Kuriam kelių pastojų klasingi grobikai, Kai pavargus tau sviro galva...

Ir netekę Tavęs žmonės verkė, vaičio, Begalinių kovų sūkurį. Amžių gedulas Nemuno žemę užstojo, Ir naktis viespatavo niūri...

Taip trumpai, kaip sapne, laisvės šviesą [išvydė,

Tavo sūnūs vėl šaukias Tavęs: Vadovauk mūsų kovai, o Vytautai Didis, Kaip senovėj, į pergalę vesk!...

Iš istorijos lapų, iš amžių griuvėsių, Tavo vardas mums šviečia viltim, Kad kely laisvės priešus visus nugalėsim, Kad tauta Tavo dvasioj atgims.

IRGI PARLAMENTARAI...

Maskvoje sudaryta "parlamentarinė grupė", kuri rugpjūčio 25 d. vyksta į 44 tarptarparlamentinės sąjungos konferenciją Helsinkyje. Tuo būdu atstovai tų institucijų, kurios pašauktos stovėti asmens laisvės sargyboje, lygiomis teisėmis posėdžiaus su sovietų funkcionieriais, kurie vykdo priespaudą ir terorą. Ar nebūtų pravartu mūsų ir kitų pavergtų tautų parlamentarams bent pareikšti protestą prieš tokį parlamentinių institucijų išniekinimą?

Ponus

U. ir A. JUCIUS

sulaukusius dukrėlės

JURATĖS

nuoširdžiai sveikiname

O. P. Lukošūnai

Adelaidės Lietuvių Teatro MYLĖTOJŲ GRUPĖ

š. m. rugsėjo 30 d. 8 v. vak. AUSTRALIA Hall salėje, Angas Street, vaidina Kazio Binkio 5 veiks. pjesę

ATŽALYNAS

Rež.

Dail.

Paulius Rūtenis

Stasys Neliubšys

Bilietai po 7/0, 6/0 ir 5/0 šilingus bus parduodami sekmadieniais bažnyčios salėje ir prie įėjimo.

Imigracija į Kanadą ir Ameriką

Visus reikalingus oficialius dokumentus (vizas, afidevitus, darbo-buto garantijas, etc.) parūpina Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Britų Kolumbijos Apylinkės Valdybos Pirmininkas, diplomuotas teisininkas

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.
Istaigos adresas:

Suite 5, Tunstall Building,
709, Dunsuir Street,
Vancouver 1, B. C., CANADA

(Informacijos suteikiamos padengus visas susirašinėjimo išlaidas).

TOLIMOJI ŽVEJYBA LIETUVOJE

Su šiuo numeriu pradėdame spausdinti seriją paskiausių pranešimų apie gyvenimą okupuotoje Lietuvoje.

Apskritai, okupuotoje Lietuvoje darbo nėra pakankamai. Išskyrus kolchozus, kur darbo jėgų nuolat trūksta ir "padidinti išdirbių normų" bei "duoti pavyzdžio" paskutiniu metu siunčiami žemės ūkyje beveik nieko nenusimančią darbo inteligentai ar partiniai pareigūnai iš miestų. Šiandien jau darbo gauti yra sunku. Todėl daugelis, stengdamiesi išvengti "savanoriško" pasiuntimo į Sibiro plėšinius kur nors prie Alkanosios stepės, per pastaruosius trejus ar ketverius metus dirba ne savo specialybės srityje.

Norintieji darbo gauti žvejyboje ar kaip jūrininkai turi vykti į Klaipėdą. Užsukus jo teirautis į Klaipėdos vykd. komiteto kadru skyrių, kuris yra Maksimo Gorkio gatvėje (buv. Prez. Smetos alėjoje), šis pirmiausia siūlo eiti į kolūkį. Jei darbo nesurasi pats privačiai ar per pažintį negausi GULBĖS fabrike arba AUDINIŲ gamykloje, tai teks eiti į USL kadru skyrių, aiškiau tarus, "Silkių Gaudymo Valdybą". Ten rasi visą eilę žmonių, kurie čia atėjo jų pačių tikslų vedami. Iš kadru skyriaus inspektoriaus darbo ieškąs gauna po 3 blankus "Ličnoje delo moriaka zagraničnago plavanija" (užsienio plaukiojimo jūrininko asmens reikalai). Šiuose blankuose yra apie 40 klausimų, kurie apima viską, ką apie darbo prašytoją partija nori žinoti. Surašyti tenka visą gyvenimo eigą nuo pat vaikystės: ar esi karą prievolinkas, kokiose organizacijose dalyvavai, ar priklausai partijai, jei taip — tai kuriai partijos organizacijai, ar priklausai profesinėms sąjungoms, ar turi kurią jūrininko specialybę, baumės (paties prašytojo ir jo giminių); ar buvai sužeistas; apdovanojimai; paso serija, paso numeris, išdavimo data ir vieta, kalbų mokėjimas ir t. t. Ypatingas dėmesys kreipiamas į atsakymus, kas veikta paties darbo prašytojo ar jo tėvų vokiečių okupacijos metais, ar nebuvo politiškai baustas, ar nėra kas nors iš giminių išvežtas, ar negyvena iš jų kartais kas užsienyje ir t. t. Atsakius į šiuos klausimus teigiamai, nėra jokios vilties gauti darbo tolimojoje žvejyboje. Visi klausimai surašyti rusiškai. Atsakyti reikia taip pat rusiškai. Į daugumą klausimų tenka duoti plačius atsakymus, už melavimą grąsinama bausmėmis. Paskum reikia pridėti dviejų partijos narių po dvi rekomendacijas. Šios gali būti surašytos ir lietuviškai. Duodą rekomendacijas partiniai turi būti išbuvę partijos nariais ne mažiau kaip 3-jus metus. Į

Bolševikams buvo išduoti 200.000 kazokų

Rusų Informacijos Agentūros (RIA) žiniomis Linze buvo pastatyta kukli paminklinė lenta kazokų išdavimo sovietams dešimties metų sukakčiai atžymėti. RIA nurodo, kad 1945 m. gegužės 28 d. sąjungininkų vyr. vado Viduržemio jūros erdvėje feldmaršalo Aleksandro įsakymu Sovietams buvo išduoti 37 generolai, 2.605 karininkai ir 29.000 puskarininkų su kazokais. Ši kazokų grupė kartu su vokiečių Wehrmachtu, pasitraukę iš Dono, Kubanės ir Tereko, iki 1945 m. pavasario nužygiavo ligi Linzo. Drauge su moterimis ir vaikais jų iš viso susidarė apie 35.000. Dalis palikusiu moterų ir vaikų šiandien sunkiausiomis sąlygomis gyvena Austrijoje, o kita dalis yra emigravusi.

Muenchene leidžiamas kazokų laikraštis "Kazačij Viestnik" aprašo 200.000 kazokų tragediją, kurie britų buvo išduoti sovietams. Jų dalis buvo išžudyta, dalis išsiųsta į Sibirą. Nieko nepadarė nė telegramos Churchillui, Eisenhoweriui ir Popiežiui.

Stebėtinai tariamai didelių žmonių politinis trumparegiškumas ir nežmoniškumas.

rekomendaciją reikalaujama prašyti net partijos bilieto numerį, nors šiaip jis laikomas paslapyje. Partinis privalo rekomenduojamąjį pats pažinti bent metus laiko ir savo parašu garantuoti, kad jis "visados sąžiningai ir gerai atliks jam skirtąsias pareigas". Tačiau ne visi sugeba tokias reikalaujamas rekomendacijas gauti tiesioginiu būdu — tada tenka "kombinuoti" ir jas kartais net "pirktis"... Paskiau tos rekomendacijos tenka dar partijos komitete tvirtinti, bet čia didesnių klūčių nesudaro.

Prie pirmųjų "Ličnoje delo" formuliarių išduodami dar keli gelsvos spalvos blankeliai su poprastaisiais asmeniniais klausimais, be to, dar samitarinė knygelė ir baltos spalvos lapelis. Priėmus tarnybą, ši samitarinė knygelė lieka pas laivo kapitoną. Taip pat reikia įteikti rusiškai parašytos plačios autobiografijos du egzempliorius. Apskritai, blankai į USL tegali būti rašomi tik rusiškai, nes ir patys formuliarai surašyti tik rusų kalba. Šeštąjį iš eilės dokumentą sudaro pareiškimas, kad nori gauti darbo, su pažadu išdirbti dvejus ar trejus metus. Šio pareiškimo užtenka vieno egzemplioriaus.

Visus dokumentus paskum reikia įteikti Klaipėdos Silkių Gaudymo Valdybos kadru skyriaus inspektoriui. Valdyba yra Nemuno gatvėje. Pats inspektorius ir daugumas kontoros tarnautojų yra rusai. Pareiškimai priimami tris kartus per savaitę nuo 10 iki 13 val. Jūreiviško darbo ieškančių yra, palyginti, gana daug — ir vis tai daugiausia iš kariuomenės atleisti sveiki vyrai. Sveikatą tikrinti tenka bent keturiose atskirose vietose.

Įteikus visus reikalaujamus dokumentus, paskum kelias savaites reikia laukti, kol ateis atsakymas. Per tą laiką apie kandidatą surenkamos visos renkalingos žinios, ypač iš partijos ir saugumo. Jei kas paskiriamas į "rezervą" — tai reiškia, kad toks negali plaukti į jūrą, bet turi dirbti krante. Tiesa, ten darbo nėra per daug. Užtat ir atlyginimas nekoks — vidutinis apie 400 rublių brutto. Jokių priedų, nei maisto nei drabužių negauna. Iš algos daromi dideli atskaitymai, taip kad į rankas gaunama apie 300 rub. Nebent gali lengvesnėmis sąlygomis gauti butą. Dirbantieji "rezerve" turi vežioti prie laivų maistą, mašinų dalis ir t. t. Kartais tenka pergabenti iš vieno sandėlio į kitą įvairius įtaisus, prekes, įrankius. Į laivą teskiriama, jei "atidaroma viza". Bet apie jos "atidarymą" asmeniui nepranešama, tik iš leidimo plaukti į jūrą toks kandidatas supranta, kad jis "gavo vizą". Vizos išdavimas faktiškai reiškia leidimą plaukti į tolimus tarptautinius vandenis ir užsienį. Jei viza ir visi dokumentai tvarkoje, tai kapitonas teįrašo į laivo rolę.

Dirbantieji "rezerve" ne kartą turi gyventi įvairiuose Klaipėdos viešbučiuose po kelis kambaryje. Pagrindinį jų maistą, kaip mažai teudirbančių, sudaro duona ir sūdytos silkės, kurių parsineša "susiorganizavę" iš uosto nemokamai. Kas gali — maisto ar drabužių "pasiima" ir iš sandėlių. Bet šios rūšies "operacijos" yra labai pavojingos, nes už tokius "grobystumus" smarkiai baudžia. Kokį nors rūbą prireikus "susiorganizuoti" ar "pasiskolinti" nėra taip pavojinga, nes juos gali pasivilkėti. Uosto rajonas yra aptvertas aukšta tvora. Išeiti tegalima tik pro tam tikrus vartus, kur vyksta kontrolė. Kontroluojama, tiesa, ne visados, bet, palyginti, labai dažnai. Per kontrolę apčūpinėjamos kišenės ir peržiūrimi net batai. Vartų sargyba budi tam tikroje specialioje būdelėje, turinčioje telefoną. Paprastai tikrina vienas kuris iš sargybinių.

Bolševikai apie Klaipėdos "laivyną" skelbia, kad jis esąs sudarytas daugumoje iš lietuvių. Tačiau tai netiesa. Daug personalo sudaro rusai. Tai rodo kad ir per Vilniaus radiją arba bolševikinėje spaudoje skelbiamų laivų kapitonų ar kitų tos rūšies "pirmūnų" pavardės. Gautieji pranešimai šį

Pavergtieji Zenevos atmosferoje

"Retai, jeigu iš viso kada nors istorijoje, tarptautiniuose pasikalbėjimuose tiek žmonių, tiek daug kalbėjo ir tiek mažai tepasakė" — rašo žinomas liberalų veikėjas Madariaga š. m. rugpjūčio 5 d. Neue Zuercher Zeitung Nr. 213, vertindamas Zenevos pasitarimus. Iš tikrųjų, Zenevoje pasiekta vadinamoji "draugiška atmosfera" iš esmės nieko nepakeitė ir Vakarų-Rytų įtempimas tesiremia Sovietų maloniomis šypsenomis. Vertinant gi faktus, realybę, galėtume tikrai su Madariaga paklausti "ką Vakarų valstybių vyrai savo tautos galės prezentuoti, kaip savo pasisekimus derybose?" Rusai ejo į derybas aiškia dienotvarka: jie norėjo svarstyti nusiginklavimo ir saugumo klausimus. Vakarams rūpėjo dar nusiginklavimo kontrolės, o be to, Vokietijos sujungimo, Rytų ir Vidurio Europos apsisprendimo teisės ir tarptautinio komunizmo problemos, kurias Rytai stengėsi apeiti. Jeigu nusiginklavimo kontrolė priklausė prie "techniškos" srities, ir Bulganino pakartotinas prieš Aukščiausio Sovieto forumą atmetimas Eisenhowerio pasiūlymo (nors ir iki šiol Maskvai svetimą savo švelnumo forma), dar neturėtų reikšti rusų atsakymo "ieškoti susitarimo bazės", tai kiti klausimai — ypač Rytų ir Vidurio Europos išlaisvinimas bei tarptautinis komunizmas — lieka pirmos rūšies politinės problemos, kurių neišsprendus visos kalbos apie "šaltojo karo" galą būtų ne kas kita, kaip Vakarų kapituliacijos rusams. Tiesa, abu šiuos klausimus Eisenhoweris buvo iškėlęs, bet kaip Madariaga rašo, "tokioje formoje, kad ji net nevertė priešininką rimtai apie juos pagalvoti. Atrodė, kad Amerikos vyriausybės šefas norėjo tiesiog rusams duoti supratimą, kad jis nors ir jaučiasi įpareigotas nemalonius klausimus paminti, tai tačiau daro, tikėdamas nesukelsis pasipiktinimo". Kodėl taip elgėsi Vakarai? Juk jeigu pavergtųjų tautų klausimas vad. "realios politikos" akimis ir atrodytų neaktualus, tai tarptautinio komunizmo nepažabojimas reiškia ne ką kita, kaip suteikimas rusams laisvės ir toliau savo penktos kolonos pagalba tęsti paraustinę veiklą laisvuose kraštuose — pirmoje eilėje Prancūzijoje ir Italijoje. Kitais žodžiais kalbant "šaltasis karas" bus ir toliau tęsiamas, bent iš kominformo pusės, ne mažesniu įtempi-

mu, kaip ligi šiol. Kas gi verčia Vakarams užmerkti akis prieš tikrovę, o Eisenhowerį kvalifikuoti klasingiausias pasaulio politikus vertais pasitikėjimo ir tuo, "Washington Star" žodžiais kalbant, atsidurti Raudonosios Kepuraitės rolėje? Anot Madariagos, priešastys glūdinčios klaidingame, dalinai Rytų "taikos ofensyvos įtakoje esančiame, Vakarų opinijos informavime". "Vakarai, — sako Madariaga — ejo į Zenevą spaudžiami viešumos, kuri... nuo pastangų, principų, argumentų ir pabėgėlių pavargusi, siekia smagurauti savo automobiliais, šaldytuvais, bokalu alaus ir kitais taikaus gyvenimo malonumais. Tai yra masės, kurios nuoširdžiai yra įsitikinusios, kad jos trokšta taikos, nes jos nori pagaliau būti paliktos ramybėje. Jų vadai tikrumoje yra jų vadovaujami".

Kokią žalingą įtaką "Zenevos atmosfera" padarė Vakarų viešumai, bene charakteringiausiai vaizduoja vienas didžiausių Vokietijos laikraščių "Frankfurter Allgemeine". Štai liepos 16 d. laidoje t. y. Zenevos išvakarėse, savo vedamajame jis perspėja vakariečius būti atsargiems su rusais. Kaip pavyzdį cituoja žinomą Molotovo kalbą, pasakytą 1939 m. spalio 31 d. ryšium su rusų bazių į Pabaltijį įvedimu, kurioje Molotovas garantavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybę. "Vos metams praėjus — teisingai sako laikraštis — Pabaltijo valstybės buvo įstovėjusios Rusijai. Argi leisimės ir mes?" — klausia "Fr. Allg." — rusų viliojančių siūlymų būti įstumti ant to paties slidaus kelio? Ir štai to paties laikraščio "Zenevos atmosferoje" balsas. Rugpjūčio 1 d. laidoje komentodamas "Observer" paskelbtą naujieną, kad rusai neva pažadėję vengrams ir rumunams, traukiantis iš Austrijos atitraukti savo kariuomenę ir iš jų kraštų, "Fr. Allg." pažodžiui rašo: "Jeigu Observer žinios atitiktų tikrovę, Sovietų ginkluotos pajėgos spalio mėnesį stovėtų tik Vidurio Vokietijoje ir Lenkijoje dar Europos teritorijoje, nes šios teritorijos rusų įguly nesama". Taigi, Lietuva, Latvija, Estija, Bulgarija staiga nurasoma Azijai. Ką jau bekalbėti apie Ukrainą ar Gudiją. Net "vokiškieji Rytai" su Rytprūsiais iš išsismaginimo pamišti!

spėliojimą patvirtina. Atlyginimas? Kurio nors neturinio vardo, tik paprastą numerį, tankinio kokių 500 tonų talpos ir su 18 žmonių įgula kapitonas gauna bruto algos apie 1.100 rublių mėnesiui. Jis, žinoma, gali įsigyti net firmos "Pobeda" rankinį laikrodį 350 rub. vertės (auksiniai tos firmos laikrodžiai atsieina 1.265 rub.), porą civilinių geros medžiagos kostiumų ir kitokią panašios rūšies "nuosavybę". Už plaukiojimus skiriami dar priedai — ir tokio kapitono alga pakyla iki 2.000 rublių. Pagal algą antra vieta tenka vyr. mechanikui. Daugumą įgulos sudaro komjaunuoliai. Tarp jų rasime ir vieną kitą lietuvi. Dirbą laive gauna apatinius ir viršutinius drabužius, ilgus batus, vatinių švarką ir vatinę kelnę. Pagrindinis atlyginimas siekia maždaug apie 550 rublių.

Virėjos padėjėja, valytoja ir t. t. tegauja tik 400 rubl. Tarnybė kalba visados rusų. Bet ir nedarbo metu tenka daugiausia kalbėti rusiškai, nes įgulos daugumą sudaro rusai. Nors maistas nėra, palyginti, blogas, bet kai laivas atplaukia į uostą ir virėja išvyksta į miestą, tai jūrininkai ir pagalbini personalas virtuvėje išgrobsto visus maisto likučius. Produktus laivui reikia pirkti specialioje krautuvėje, esančioje uosto rajone. Maistpinigių vienam asmeniui uoste skiriama paprastai 6 rubliai, o jūroje — 12 rublių per dieną. Krautuvėje daugiausia matyti konservų dėžučių. Pvz. 700 gramų kiulienos dėžutė kaštuoja apie 11 rublių. 500 gr. sverio koncentruoto pieno dėžutė — 5 rubliai, marmelado 1 kg. dėžė — 7 rubl., cukraus kg. — nuo 8 iki 9 rublių ir t. t. Iš specialios krautuvės gauti agurkai labai dažnai dvokia.

Tankiniams laivams kurui teikti Klaipėdoje yra dvi cisternų grupės. Viena iš jų stovi senoje cisternų vietoje ir yra skirta karo reikalams, o antroji cisternų grupė yra Smeltės pieti-

niame gale, maždaug 1 km nuo naujo žvejų uosto. Šios cisternos teikia kurą tik laivams ir žemės ūkio reikalams. Klaipėdoje yra ir karinių laivų. Tai nedideli kariniai traleriai ir povandeniniai laivai, kurių dažnai matoma iki septynių.

Išplaukdamas į kelionę laivas kiekvieną kartą turi sustoti Smiltynėje, kur yra įtaisytas specialus MGB kontrolės punktas. Kontroluoti atvyksta dažniausiai 6 žmonės, visi ginkluoti. Du iš jų pasilieka krante, o kiti — patikrina. Jie taip pat turi prožektorius. Apieina visas laivo patalpas, iššniukština lovas, spintas, stalčius, sandėlius, atidarinėja ir apžiūri tankus bei triumus, patikrina roles, jūrininkų pausus ir pačių įgulų. Pasai yra kapitono žinioje. Patikrinimas normaliai trunka ne trumpiau kaip valandą laiko — ir tada laivas gali išplaukti nors į Ferarų salų vandenį arba į Atlanto bangas. Iš laivo bevieliu telegrafu siunčiamos telegramos. Tankiniai laivai turi kuru aprūpinti "logerius".

Lietuvoje prasidėjo masinis derliaus nuėmimas

Jis vykdomas, žinoma, naudojant socialistines lenktynes ir kt. komunistinei santvarkai būdingas varovų priemonės. Štai Prienų rajono K. Poželos vardo kolūkyje net per radijo interviu giriamasi: "dar rasai nenukri- (Tęsa 3 psl.)

10 MILIJONŲ KNYGU

JAV-bių Kongreso biblioteka Vašingtone jau turi 10 milijonų knygų. Tai didžiausias pasaulyje knygų lobynas. Jame yra daug ir lietuviškų knygų. Net aklyje čia gali rasti daug jiems skirtų raštų parašytų knygų.

Knygos taip sutvarkytos, kad prašytojas per 20 minučių gali gauti bet kurią pareikalautą knygą.

Dr. A. Garmus

Jau esame pranešę, kad š. m. liepos 23 d. JAV-bėse mirė vienas žinomiausių laisvajame pasaulyje lietuvių — Dr. A. Garmus, gimęs 1881 m. vasario 19 d. Tursono kaime, Panemunės valsč. Mokslus ėjo Liepojos gimnazijoje ir Kijevo bei Berno universitetuose. 1926-1929 m. jis buvo Kauno un-to medicinos fakulteto asistentas, 1932-1933 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus direktorius, 1934 m. Kauno miesto tarybos narys.

Dr. A. Garmus plačiai žinomas savo visuomenine veikla. Anksčiau įsitraukęs į Lietuvos socialdemokratų partijos darbus, jis 1905-1906 m. ir 1914 m. sėdi kalėjimuose už aktyvų Vilniaus Seimo nutarimų vykdymą.

Bendradarbiavo socialistinės (Naujienos, Darbininkas, Žarija, Darbas) ir liberalinės (Ukininkas, Lietuvos Ukininkas, Vilniaus Žinios, Lietuvos Žinios) krypties spaudoje. Taip pat daug rašė iš medicinos srities tiek moksliniais, tiek populiariosios higienos klausimais. Buvo nuolatinis "Sveikatos" bendradarbis, o 1934 m. jos redaktorius. Specifišne jo darbo sritis socialinėje medicinoje buvo kova su džiova. 1934 m. Varšuvoj, 1937 m. Lisabonoj, 1938 m. Paryžiuj atstovavo Lietuvą tarptautiniuose kongresuose kovai su tuberkuloze.

Savo veikla Dr. A. Garmus buvo labai populiarus plačiose Lietuvos mėsėse. Šį jo populiarumą bolševikai stengėsi panaudoti savo tikslams. Renkant vadinamąjį "Liudies Seimą" Dr. Garmus buvo įtrauktas į kandidatų sąrašą neatsiklausus jo sutikimo. Pradžioje Dr. Garmus norėjęs iš sąrašo savo kandidatūrą atsiimti, bet vėliau kitų patartas sutikęs dalyvauti seime, tikėdamasis, kad dar neviskas prarasta, dar galima bus ką nors išgelbėti. Deja, prieš Seimo posėdį Dekanozovas visas viltis išblaškė. Dr. Garmui pareiškus, kad lietuviai nenorį sovietinės santvarkos, o ypač ūkinin-

kaį yra prisirišę prie žemės ir į kolchozus neiesią ir kad jis nemanąs balsuoti už Lietuvos prisijungimą prie Sov. Sąjungos, Dekanozovas tik ciniškai nusišypsojo ir parodęs už lango pravažiuojančių Sovietų tankų virtines atsakė: "Tik pamėginkite. Yra priemonių daryti taip, kaip mes norime, o jų mes pakankamai turime..." Taip Dr. Garmui teko išgerti iki dugno Lietuvos pavergimo karčių taurę.

Paskutinį patarnavimą kraštau Dr. Garmus atliko pernai plačiai nušviendamas Kersteno Komitetui bolševikų pavartotą prieš Lietuvą smurtą.

Su Dr. Garmum netekome vieno iš seniausių kovotojų dėl mūsų tautos laisvės.

IŠGROBTA LIETUVIŲ KARTOTEKA

Birželio iš 25 į 26 d. naktį piktadariai įsilaužė Weiheime į Vokietijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdybos biurą ir pagrobė Vokietijoje gyvenančių lietuvių kartotekas. Įvyki atidžiai tiria vokiečių politinė policija, bet grobikų iki šiol dar nesurado. Baiminamasi, kad tas kartotekas su lietuvių adresais galėjo išgrobti sovietų agentai.

Nustatyta, kad grobikai VLB Krašto Valdybos biurą įsilaužė atsirakinę su visrakčiu išorines duris, o vidines duris atsidarė išpjudami su deimantais jų stiklą. Biure daugiau niekas neliesta ir stalčių užraktai nesulaužyti, o pagrobta vien kartotekos kortelės, buvusios ten ant stalo bei lentynos.

Prieš keletą mėnesių panašus atsitikimas įvyko su Vokietijoje esančių latvių kartoteka.

Visai tad netenka stebėtis, kad daugelis lietuvių nenori duoti apie save jokių žinių, kai norima sudaryti kurioje nors šalyje gyvenančių lietuvių kartoteka.

BALFO PIRMININKO DR. I. KONČIAUS VEIKLA EUROPOJE

Paskutiniu metu BALFO pirmininkas aplankė Frankfurtą, Hamburgą ir didesniąsias lietuvių stovyklas šiaurės Vak. Vokietijoje. Be to, buvęs ir Salzburge, Austrijoje ir Šveicarijoje, kur vykęs pirmoje eilėje emigracijos reikalais.

BALFO pirmininkas įsteigė naujus emigracinius biurus prie JAV konsulatų Frankfurte, Hamberge, Salzburge, o kitur pagalbinis biurus. Su BALFO biurų vedėjais atitinkami JAV konsulai emigracijos reikalais pažadėjo glaudžiai bendradarbiauti.

Besilankydamas šiaurės Vak. Vokietijoje Dr. Končius patyręs, kad tenai bus daugiausia tokių, kurie pagal įstatymą, veikusių IRO laikais, negalėjo emigruoti. BALFas parūpino nemažą darbo ir buto garantijų. BALFas galvojęs su ICEM (Tarpvyriausybinių Komitetas Emigracijai iš Europos Skatinimui), — su jos kai kuriais skyriais praktiškai bendradarbiaujama — sudaryti sutartį, liečiančią emigruojančių pervežimo priemones. Tai ypač svarbu tiems emigrantams, kurių kelionė bus apmokama paskolintomis iš šitos organizacijos lėšomis. Tokia paskola yra ilgametė ir beprocentinė. Jos gavimui tarpininkaus BALFas.

JAV prezidento pasiūlyti palengvinti dabar veikiančiam specialiam emigracijos įstatymui, atrodo, bene bus svarstomi tik kongreso sekančioje sesijoje.

ŠALPA. Pagal padarytą patvarkymą, jau šelpiami ir latvių bei estų ligoniniai ir gausingos šeimos. Tuo jie labai džiaugiasi. Dr. Končius gavęs daugybę padėkos laiškais ir kitais būdais. Nemažiau siunčia padėkų ir

lietuviai.

Europoje BALFO pirmininkas galvojęs užtrukti kiek ilgesnį laiką, nes, prasidėjus emigracijai, kilo įvairių klausimų, kuriuos BALFas turės išaiškinti.

Spauda ir laikraščiai Urugvajuje

Urugvajaus sostinėje Montevideo turinčioje apie 1 milijoną gyventojų, ispanų kalba išėina 12 didelio formato, mažiausia 16 puslapių dienraščių. Taip pat nemažai jų išėina ir provincijoje. Traukiniuose, autobusuose, tramvajuose ir visur kitur, kur tik pasiūti, žmonės juos skaito. Bet ką? Daugiausia tik futbolo rungtynių, arklių lenktynių, visokių azartinių lošimų ir kitų menkniekių aprašymus. Mažiausia keturi tų laikraščių puslapiai skirti futbolui ir kitam sportui. Kiti keturi puslapiai arklių lenktynėms, du puslapiai visokiems azartiniams lošimams, dalis skelbimams ir šiek tiek žinių, tai ir viskas. Europiečiui tiesiog keista tokį laikraštį į rankas paėmus — laikraštis didelis, o nėra kas skaityti. Bet vietiniams, jeigu tu nebūti, tai jie ir laikraščių nepirkty ir jų neskaitytų. Kas dedasi pasaulyje, arba net ir jų pačių tėvynėje, Urugvajaus pilkieji žmonės nesijodomauja, lyg tai būtų ne jų reikalas. Vietiniai skaito ir seka spaudoje futbolo rungtynes, arklių lenktynes ir kitus jiems priprastus dalykus.

Didžiąja dalimi panašiai yra ir Australijoje.

MAŽI ĮPROČIAI DIDELIŲ VYRŲ GYVENIME

Kadaise Kantas tvirtino, kad žmogaus veikimas ir pažinimas yra galimas tik tose ribose, kurias nustato mūsų pojūčiai. Jie vieni padeda mums iš nežinios išplešti kai kuriuos dalykus ir peskelbti pasauliui. Gal todėl mes taip dažnai giriname: "Aš galiu dirbti, jei..." "Vieni, jei saulė šviečia, kiti, jei išgeria vyno, treči lovoje gulėdami ir t. t.

Yra žinoma, kad Markas Twainas labiausiai mėgdavo rašyti gulėdamas lovoje. Keista, kad Twainas, tas pasaulio klajūnas, laikraštinių, čižūnių padėjo į savo kūrybos pagrindus.

Dostojevskis galėjęs dirbti tik tada, kai užviespataudavo nakties ramybė; šviesa ant jo stalo šviesdavo taip pat labai silpnai. Gal būtų, tai buvo amos baltosios nakties palikimas, nakties, kurią jis aprašė savo "Memuaruose iš numirėlių namo".

Balzacą versdavo dirbti skolos ir pinigų trūkumas. Bet rašyti jis galėjęs tik tada, kai jis apsirėngdavęs vienuolio apdaru ir išgerdavęs puoduką stiprios kavos. Prieš mirtį jis prisipažino: "Aš mirštu nuo tų 50.000 kavos puodukų, kuriais aš gyvenau". Be to, turėjo tokį žiedą su anstipaudu, kuriame buvo įvairiausių paslaptinių ženklų. Prie šios brangenybės jis buvo prietaringai prisirišęs, ir nei teismo antstoliai negalėjo atimti už skolas.

Georgas Clemenceau, Versalio taikos sutarties autorius, dirbdavo labai impulsyviai. Kad nuo darbo nereiktų atsitraukti, jis turėjo pasagos pavidalo stalą, kuris buvo pakankamai didelis, kad ant jo galėtų sutilpti visa jo darbui reikalinga medžiaga, kurią jis nepasikėlęs galėdavo pasiekti.

Bismarkas mėgdavo dirbti kambaryje, kuriame netoliese knarkė ištikimas šuo; kojas jis paprastai iškeldavo aukštai ir dirbdavo pusiau gulėdamas. Tokiam dideliame vyrui sėdėti nebuvo lengva.

Garsioji radiumo išradėja Curie, kuri buvo kilusi iš labai skurdžios aplinkos ir begyvendama susilaukė net dviejų Nobelio premijų, niekuomet nepasitenkindavo labai sunkiais ir dažnai iki vidunakčio užtrunkančiais darbais laboratorijose. Nors pinigų jai jau nebetrūko, ji visuomet pati skalbdavo savo ir savo vaikų skalbinius. Paprastai ji sakydavo, kad niekas kitas taip nemoka išskalbti; iš tikrųjų, ji tai darydavo iš įpratimo.

Volteris diktudavo visur, kur tik jis eidavo ar stovėdavo. Vos pratrynęs akis, dar lipidamas iš lovos ir be-

sirenkdamas, jau pradėdavo švaistytis savo idėjomis, kurių didelį sarkazmą jautė visi. Nenuostabu, kad jis mirdamas paliko dešimtis tūkstančių laišku.

Cecilis Rhodes, britų Pietų Afrikos organizatorius, žmogus, kuris iškėlė anglų galybės liniją nuo Kairo iki Kapštato, prieš save visuomet turėdavo Napoleono paveikslą ir erelį. Tai buvo du galybės simboliai, kurie paskatindavo jį kurti.

Nėra, tur būt, nė vieno Enriko Caruso paveikslu, kuriame jis būtų pavaizduotas be cigaretės ar cigaro. Tuo metu, kai jis traukdavo gražiausias melodijas, stačiai perduodavo pačią melodiją sielą publikai, užkulisyje paprastai būdavo paruošta cigaretė, kurią prižiūrėdavo gaisrininkai...

O kas nežino, kokios įtakos turėdavo pūvančių obuolių kvapas Schillerio kūrybai. Be jų Schilleris negalėdavo dirbti...

K. (Darb.)

KNUTO HAMSUNO PALIKIMAS

Po karo Norvegijos teismas smarkiai pričiupo jų žymiausių rašytoją Knutą Hamsuną už bendradarbiavimą su naciais. 1948 m. birželio 23 d. jį nubaudė sumokėti 325.000 kronų. Hamsunas turėjo dvarą nusipirkęs už savo raštus, tačiau jo nelikvidavo. Jam pasisekė iš banko pasiskolinti 200.000, likučius gavo iš savo leidyklos. Taip vargais negalais jis išsipirko ir pasimirė. Po mirties žmona paskelbė jo išsaugotą romaną *Vaivorykštė*, kuris šiaip taip atlygino skolas. Bet tai dar ne viskas.

Amerikoje neseniai norėjo išleisti jo *Badą ir Žemės palaimą*. Kadangi Norvegija yra pasirašiusi tarptautines sutartis, kurios saugo autorių teises, Amerikoje išliko honoraro klausimas. Pagal sutartį, Amerikos leidykla honorarą turėtų sumokėti jo šeimai, bet čia įsikūso Amerikos vyriausybė ir paskelbė, kad visi Knuto Hamsuno raštai, kaip "priešininko" nuosavybė, yra už įstatymo ribos. Honoraras, kurį leidykla turėjo sumokėti autoriaus šeimai, atitenka Amerikos valstybei ir turi būti įneštas į valstybės kasą.

Washingtono tuo reikalu Norvegijos atstovas darė nemažą žygių, kad Knutui Hamsunui pripažintų autoriaus teises, bet viskas vellui.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE — Tąsa iš 2 psl.

tus, pradėdame darbą... dirbame per visą dieną, pietų pertraukai 15 minučių tesustojame". Jeigu kur nors kada nors nepriklausomos Lietuvos ūkininkas verstų savo darbininkus išties dieną net be pietų pertraukos dirbti, tai ir šiandieną bolševikai turėtų medžiagos šaukti apie "kraugerį buožę", gi "tarybinę santvarką" tai vadinama "visų kolūkių jėgų, vykdančių partijos ir vyriausybės išskeltus uždavinius, organizavimu".

Patį rugiapjūtę vyksta sovietams tipišku organizavimu. Štai pavyzdys iš Vievio rajono kolūkio: "Rugiapjūtę šiemet pradėjome žymiai organizuotiau, negu pernai", — pasakoja kolūkio agronomas. Į darbą esą įsitraukę visi kolūkio nariai: praktikuoją vyrai, moterys ir arkliai "už savalaikį javų nuėmimą". — "O, kombainai į talką neateis?" — klausia nediskretus korespondentas. "Ateis, bet atrodo, kad kolūkiečiai pirma suspės nuimti derlių. Mat, Vievio MTS-yje dar nebaisgi atremotuoti kombainai" — atsako jam kolūkio pareigūnas. Geresnių komentarų prie šios žinutės, mūsų nuomone, nereikia.

Menki tariamojo socializmo pagrindai

Iš Vilniaus šiuo metu traukiniai eina dešimtis kryptų į Maskvą, Leningradą, Rygą, Lvivą (jis per Vilniaus radiją vadinamas Lvovu, nors šio miesto rusai ir neturėtų ukrainiečiams pavydėti), Petrovocką ir kitus. Esą, Vilniaus geležinkelininkai įvykdę pirma laiko penkmečio užduotį, nes 85% visų sunkiasvorių (normalia kalba prekinių) traukinių, išėinančių iš Vilniaus žymiai viršija svorio normą. Štai dar įdomus sovietinių "racionalizatorių bei novatorių" laimėjimas! Normaliose sąlygose toks vagonų perkrovimas niekuomet nebūtų leidžiamas, nes jis neproporcingai didina jo techniškąjį amortizavimą. Bolševikinė sistemoj svarbu įvykdyti ir viršyti planą, kad dėl to aolinama gyvoji darbo jėga ar įrengimai, tuo niekas nesirūpina.

Bet gi, kaip toliau Vilniaus radijas aiškina, šio miesto geležinkelio stolyje padidėjo ne tik prekių, bet ir keleivių pervežimai. Daugelis jų esą šiuo metu važiuoja į poilsius, į kurortus. Todėl į Klaipėdą ir Druskininkus kasdien iš stoties išvyksta... 2 traukiniai. Ak, nedaug tarybinių darbuotojų teturės progos pamatyti Lietuvos pajūrio vasarvietes, jeigu dviejų traukinių pakanka susisiekimui tarp sostinės ir uosto palaikyti! Štai kaip atrodo "galingiausioje pasaulyje geležinkelių valstybėje" traukinių judėjimas magistralėmis. O juk Leninas šaukė: "Geležinkeliai — tai... ryšiai, kuriais pagrįstas socializmas". Matyti, Lietuvoj šis socialistinis pagrindas nėra labai tvirtas.

DĖMĖSIO!

Lietuviškas krupnikas ar degtinė

Pomeranz, Slyvinė, Stumbrinė — nepamainoma šaltomis žiemos dienomis! Reikalaukite hoteluose tik-tai Ernstan Bottling Co. Ltd. su Amerikos Ereliu ant etiketės.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ

Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street	Port Pirie	Hindmarsh
Unley Road	Port Lincoln	Hindley Street
Mount Gambier	Port Adelaide	Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

Kunigo Juozo Petrausko primicija

Liepos 24 dieną Melbourne, dalyvaujant labai dideliame lietuvių būriui, buvo įšventintas pirmas lietuvis kunigas Australijoje Juozas Petrauskas.

Kun. Juozas Petrauskas gimė 1922 m. ūkininkų šeimoje, netoli Platelių ežero. Lankydamas gimnaziją vadovavo jaunesniesiems ateitininkams. Iš penktos gimnazijos klasės 1937 m. išvažiavo į Italiją. Čia pirmus dvejus metus mokėsi italų, graikų ir lotynų kalbas.

1943 m. baigė gimnaziją Armeno mieste. Pasimokęs muzikos buvo pradėjęs vargoninkauti, bet tuoj gavo mokytojo vietą Rosmini kolegijoje, Domontosoloj.

Baigiantis karui į kolegiją atsikėlė vokiečių kariuomenės dalinys, kuriame buvo ir lietuvių. Juozas Petrauskas padėjo lietuviams iš vokiečių dalinio pabėgti, bet šie netikėtai pakliuvo į komunistų žinių. Reikėjo vėl dėti pastangų juos išvaduoti. Čia Petrauskas pasitarkino anglų kapitono, kuris lietuvius perėmė savo žinion.

Karui pasibaigus Petrauskas lankė Rosmini kunigų seminariją Torine. Kartu lankė ir Verdi konservatoriją. Ėmęs vadovauti kolegijos chorui, su juo laimėjo konkurso antrą vietą. Pasmėgęs muziką nutraukė teologijos studijas ir įstojo į šv. Cecilijos konservatoriją Romoje ir 1948 m. gavo vokalisto diplomą. 1949 m. išvyko iš Italijos į Australiją. Atvykęs apsigyveno Melbourne ir dirbo pašte. Susitaukęs kiek pinigų 1952 m. įstojo į Melbourn arkivyskupijos kunigų seminariją — Corpus Christi College, Werribee. Atostogas daugiausia praleisdavo vokiečių seselių vienuolyne Mary's Mont, Balwyn. Atostogų metu dažnai buvo priimamas geraširdžio australo Mr. Frank O'Briene šeimoje.

Šiais metais Juozas Petrauskas baigė Melbourn kunigų seminariją ir liepos 24 d. Melbourn katedroje gavo kunigystės šventimus. Tą pačią dieną minėtas geraširdis australas Mr. Frank O'Briene, tik ką įšventinto kunigo Juozo Petrausko garbei, padarė pas save priėmimą, pakviesdamas apie 50 svečių.

Primicijas kun. Juozas Petrauskas laikė liepos 31 d. lietuvių lankomoje St. John's Bažnyčioje, East Melbourne. Choras "Aidas", dirigento Morkūno vadovaujamas, gražiai giedojo šv. Cecilijos mišias. Ponia Aukštikalniene gražiai giedojo solo "Ave Marija". Parapijiečiai buvo sužavėti gražiai giedamomis mišių giesmėmis. Pamokslą pasakė kun. Pr. Vaseris išaiškindamas tikslą pasiekusio kunigo džiaugsmą ir jo vargus, einant sunkias ir atsakingas kunigo pareigas. Parapijiečius kvietė savo maldomis sudėti tremties vargus ir tėvynės kančias į primicijanto kunigo Juozo Petrausko mišių aukos taurę ir kad jis, pavesdamas visa tai Dievo gailestingumui, išmeltų iš Aukščiausiojo Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės malonę.

Į erdvį St. John's Bažnyčią, turinčią virš 800 sėdimų vietų, prisirinko tiek daug parapijiečių, kad daugeliui, dėl stokos sėdimų vietų, teko stovėti.

Po pamaldų visi parapijiečiai primicijantu buvo palaiminti.

Vėliau, didžiojoje parapijos salėje, vyko primicijanto sveikinimai ir dovanų įteikimai.

Pirmasis pasveikino kun. Pr. Vaseris.

Lietuvių Parapijos Sekmadienio Mokyklos vardu sveikino mažos mokinės: Aušra Gyltė ir Dalia Statkutė, palinkėdamos Dievo palaimos ir įteikdamos gėlių.

St. Jon's parapijos klebonas kun. J. Scarborough priminė lietuviams, kad kun. J. Petrausko ryžtas būtų pavyzdžiu kitiems eiti pašaukimo keliu.

Lietuvių Parapijos Tarybos vardu — adv. Jurgis Gylys, palinkėdamas išvermės sunkiose kunigo pareigose ir įteikdamas taurę (kieliką) mišioms laikyti.

Ateitininkų Sendraugių Melbourno Skyriaus vardu — Pranas Švambarys, pažymėdamas, kad primicijantas atvykęs įsijungė į darbus kaip ir kiti dirbantieji, bet, palikęs darbovietę, nuėjo pašaukimo keliu, ir įteikė kamžą ir tautinę juostą.

Katalikių Moterų Draugijos vardu — Leokadija Civinskienė, įteikdama albatą, palinkėjo Dievo palaimos ir kad būtų lengvas šis baltas rūbas, einant

Dievo tarnybos pareigas.

Moksleivių Ateitininkų vardu — L. Vaičiaitis ir L. Petraitytė — "Tu es sacerdos in aeternum" ir įteikė komunišios indelį lankant ligonius (pizigis).

Choro "Aidas" vardu — V. Bosikis ir E. Čypienė — sekmės kunigo pareigose ir įteikė knygą "Kristaus Gyvenimas".

Skautų vardu — Vytautas Civinskis, kviesdamas primicijantą aplankyti skautus prie laužo ir įteikti jiems dvasinės stiprybės, įteikdamas knygą "Tau, Skiltininke".

Buvęs primicijanto mokytojas Antanas Krausas — kviesdamas grįžti prie Bartuvos krantų ir prie Platelių ežero, įteikdamas knygą "Skautų Vadovui".

Lituanistinių Kursų vedėjas Albertas Zubras — geriausio pasisekimo kunigo pareigose.

Australijos Lietuvių Bendruomenės vardu — valdybos pirmininkas Silvestras Balčiūnas — geriausios sekmės apaštalavimo darbe. Valdybos narys Samuolis įteikė įremitą paveikslą — Kristus alyvų darže.

SVEIKINIMAI RAŠTU

Australijos Lietuvių Kunigų Sekretoriato vardu kun. Butkus — idealizmo žingsniais "ad altare Dei" papildė mūsų negausias eiles. Linkėjo geros sveikatos ir Dievo palaimos apaštalavimo darbams.

Laiškais sveikino dar:

Kun. dr. P. Bačinskas, Socialinės Globos Moterų Draugija ir Lietuvių Katalikų Kultūros Draugijos, Sydney, pirmininkas Aleksandras Mauragis.

Keletas šeimų įteikė primicijantui kun. Juozui Petrauskui savo dovanas.

Pasibaigus sveikinimams ir dovanų įteikimui, mažojoje parapijos salėje prasidėjo Katalikių Moterų Draugijos kruopščiai paruoštos veišės. Vaišėse dalyvavo svečių ir parapijiečių viso 116 žmonių. Svečiais buvo St. John's parapijos klebonas kun. J. Scarborough, primicijanto kun. J. Petrausko geraširdis australas Mr. Frank O'Briene su žmona ir dvi jų dukrelės ir tos pačios, Werribee, kunigų seminarijos du klierikai (vienas latvis ir vienas australas).

LABAI GERALI, KAD SUDEGA

Astronomų apskaičiavimu per vieną parą į mūsų žemę pasipila keliolika milijardų visokių meteorų, aereolity, bolidų ar "degančių žvaigždžių", kaip paprastai sakoma. Iš to skaičiaus tik apie 25 milijonai yra kumšties, o 300 tūkstančių siekia net automobilio dydžio. Didesnių meteorų pasitaiko labai retai. 1947 m. vasario 12 d. viduriniame Sibire nukrito 100 tonų meteoras, išmušęs apie trijų kilometrų duobę. Labai seniai vienas toks padangių svečias yra nukritęs Arizonoje. Jis turėjo būti žymiai didesnis, nes duobės plotis siekia beveik mylią.

Nebūt didelio malonumo gauti per kepurę, kad ir neperdidžiausiu meteoru. Bet mūsų laimei jie, dar nepasiekę žemės, sudega ir pavirsta į dulkes.

Jie, pakliuvę į žemės traukos orbitą, krinta pasakiškai greitai. Žemę pasiekia 42 kilometrų greičiu per sekundę. Nuo tokio greičio, besitrindami į atmosferos sluoksnį, įkaista ligi baltumo ir subyra. Labai retais atvejais spėja atsitrenkti į žemę. Dar ligi šiol

Vaišių metu buvo pasakyta daug gražių kalbų, iškelta įdomių minčių. Ponas Bakaitis, savo kalbos angliškose dalyje, kalbėdamas į svečius, rado progos įpinti gražią kenčiančios lietuvių tautos mintį, kurią suglaustai būtų galima išreikšti, kad Dievo tarnyboje visos tautos sutelpta kiekviena surasdama sau tinkamą vietą.

Svetytys geraširdis australas Mr. Frank O'Briene, džiaugdamasis lietuvių svetingumu, tarp kitko paminėjo, kad kai sužinojęs, jog primicijantas neturi čia nei tėvų nei kitų giminių, jis pasiėmęs sau pareigą atstovauti jo tėvus, jį globoti ir jam padėti. Šis jo pasisakymas ir veiksmais įrodytas tikrai krikščioniškos artimo meilės geraširdiškumas, veišėse dalyvavusiems lietuviams paliko gilų ir džiuginantį įspūdį. Juk ištikrųjų, kaip nesidžiaugti, jei daugumas iš mūsų, kaip ir primicijantas kun. J. Petrauskas, netekę tėvų, brolių, seserų, vaikų ir kitų artimųjų, praradę gimtas pastogas, savas sodybas, savo tėvynę su visa krikščioniškai-tautine-kultūrine valstybės santrvarka, buvome priversti pasidaryti pasaulio klajokliais ir patekę į šį, taip tolimą nuo mūsų tėvynės Lietuvą, Australijos kraštą, atradome geraširdžių žmonių, mus suprantančių ir užjaučiančių. Tad garbė jiems! Gi Mr. Frank O'Briene, kaip tam evangelijos gailestingajam samariečiui, suradusiam išmestą iš tėvynės ir atskirtą nuo savųjų, bet pasiryžusį eiti pašaukimo keliu, ištiesusiam savo pagalbos ranką, liks visuomet dėkingi su kun. J. Petrausku ir visi lietuviai.

Primicijantas kun. J. Petrauskas visiems jį pagerbusiems, jo laikytų pirmųjų mišių proga, nuoširdžiai padėkojo, visus svečių dalyvius dar kartą bendrai palaimino ir jo primicijų prisiminimui pats asmeniškai visiems padalino po paveiksluką.

Kun. Juozo Petrausko primicija praėjo labai pakilioje nuotaikoje, ypač pasižymėjusia gausiu lietuvių į ją atsilankymu, nes bažnyčioje laike pamaldų dalyvavo apie 900 žmonių.

Antroji rinkliava primicijų mišių metu buvo skirta kun. J. Petrauskui už jo laikytas už lietuvių parapiją pirmąsias mišias. Surinkta £74.6.8. Ši suma jam ir įteikta.

Pusei aštuonių valandų vakaro primicijantas kun. J. Petrauskas buvo pakviestas į St. John's Bažnyčią palaiminti šios parapijos tikinčiuosius australus. Po vakarinių rožinio pamaldų klebonas kun. J. Scarborough išsakyklos supažindino savo parapijiečius su lietuvišiais ir Lietuva.

Jis pasakė, kad jau septyni metai kaip jis pažįstas lietuvius. Lietuvių tauta esanti tikinti tauta su septynių šimtų metų krikščioniška praktika. Lietuva esanti daug kentėjusi savo istorijos bėgyje, bet ypač daug ir sunkiai kenčianti dabartinę komunistų priespaudą. "Mes esame laimingi, kad iš dabar sunkiai kenčiančios lietuvių tautos pirmojo primicijanto, Australijoje, kun. Juozo Petrausko galėsiu gauti palaiminimus", baigė savo žodį klebonas kun. J. Scarborough. J. M.

KULTŪRINĖ KRONIKA

* Dr. RUKŠA, Vasario 16 gimnazijos mokytojas, išvertė Vergilijaus "Eneidę". Vertimas turi 990 hegzametinių eilučių.

* LITERATŪROS SAMBŪRIS susiorganizavo Vokietijoje, Huettenfelde. Jame dalyvauja rašytojai ir literatūros mėgėjai.

* Dr. P. RĖKLAITIS, meno istorikas, gyvenęs Vokietijoje, Baltų Instituto pavestas, parašė plačią studiją apie šv. Onos bažnyčią Vilniuje. Šiuo metu jis intensyviai renka mendžiagą iš meno istorijos Lietuvių Enciklopedijai.

* Kun. V. MINCEVIČIUS, Elta-Press redaktorius Italijoje, yra susitaręs su prof. dr. G. Necchi tinkamai paminėti Donelaičių Italų spaudoje. Šiuo metu jis intensyviai renka mendžiagą iš meno istorijos Lietuvių Enciklopedijai.

* LIETUVIŲ ŽURNALISTŲ SAJUNGA išleido 14 psl. brošiūrėlę anglų kalba, pavadintą — Are You For Freedom? Brošiūra taikoma laisvojo pasaulio žurnalistams, laikraštinkams, leidėjams, politikams, rašytojams. Joje primenama dabartinė spaudos padėtis Lietuvoje ir prašoma, kad įtakingi pasaulio laisvos spaudos atstovai prisimintų ir Lietuvą. Pradžioje įdėtas Liet. žurnalistų Sąjungos atsišaukimas su valdybos parašais.

* PETRONĖLĖS ORINTAITĖS romanas *Paslėptoji žaizda* jau atspausdintas. Antrą laidą išleido Nemuno knygynas.

* BEN. BABRAUSKAS, Lietuvos Rašytojų Draugijos pirmininkas, parašė išsamų straipsnį apie naują lietuvių literatūrą Oklahomos universiteto leidžiamame žurnale *Books Abroad*.

* SALIAMONAS ANTANAITIS, Vasario 16 gimnazijos mokytojas, išleido knygą *Archimedas — didysis graikų mokslininkas*. Knyga buvo parengta Lietuvoje ir atspausdinta 1944 m. Tų metų vasarą ji turėjo eiti į knygynus platinti, bet kaip tik tuo laiku atėjo antroji bolševikų okupacija. Dabar knygos antrą laidą atspaudė ir išleido lietuviai saleziečiai Castelnuovo Don Bosco Italijoje. Knyga gausiai iliustruota piešiniais ir paveikslais, 183 psl. įrišta į kietus viršelius.

Leidžia Lietuvių Kalbos Žodyną

Knygų leidykla Terra baigia spausdinti prof. J. Balčikonio *Lietuvių Kalbos Žodyną*. Veikalas bus didžiulio formato, virš 1000 puslapių, kirčiuotas, apie 45.000 žodžių, gerai aptartų, su vartojimo pavyzdžiais. Tai didžiausias ir vienintelis mūsų kalbos žodynas iki mūsų dienių, kartu vienintelis tikras autoritetas visais mūsų gimtosios kalbos klausimais.

Šitą žodyną išleido Vilniuje 1954 m. Ši pirmoji laida žiauriai sužalota bolševikiškos propagandos, nukreiptos ir prieš laisvuosius Vakarų ir prieš mūsų tautą, pajungta netgi bolševikinei "taikos ofensyvai", niekinant, keikiant ir šmeižiant visa, kas ne rusiška ir nebolševikiška. *Terra*, duodama antrąją žodyno laidą, jį visiškai nubolševikina, grąžindama jam visišką mokslinio veikalo objektyvumą.

Siekdama kiek palengvinti sau tokio milžiniško veikalo leidimo našta, leidykla jį leidžia prenumeratos pagrindu. Tik jį užsiprenumeravusieji ar užsisakiusieji yra tikri, kad žodyno jiems nepritrūks. Knygų rinkoje žodynas greičiausiai visai nebus pardavinėjamas, nes tik griežtu žodyno tiražo apribojimu leidykla tikisi išvengti galimų didžiulių nuostolių, jei didelė tiražo dalis liktų neišparduota.

Žodyno kaina prenumeratoriams, iš karto užsimokantiems už žodyną, £4 (Australijos valiuta) plus persiuntimo išlaidos iš Europos. Visiems kitiems, t. y. užsisakantiems ir pinigų apsimokantiems po žodyno išleidimo, £6.

Kaip šį *Lietuvių Kalbos Žodyną* įsigyti Australijos lietuviams, artimiausiu laiku bus paiformuota per mūsų laikraštį.

Darbininkų rojuje

Čekoslovakijoje šiuo metu yra labai populiarus šis anekdotas:

Važinėdamas provincijoje pasižiūrėti, kaip gyvena laimingi Čekoslovakijos piliečiai, prezidentas Zapotocky pamatė vieną pilietį, kuris ėdė šieną. Paklaustas, kodėl taip daręs, pilietis atsakė, kad visą savo turtą jis buvo priverstas atiduoti į kolchozų ir dabar visai neturįs ko valgyti.

— O dangau, — sušuko Zapotockis. — Drauge, tu neprivalai to daryti. Ką gi tu veiksi žiemą? Dabar tu ėsk žolę, bet ne šieną.

MANDAGAUŠ ŠKOTO SKELBIMAS

Parduodama krautuvė. Nuostolio duoda 1000 svarų sterlingų, ir tai tikra. Kas norėtų greitai pirkti, duodama didelė nuolaida.

Nors ir pro pat mano namus vaikščioja patikimas tramvajus, — jei paleiki tvoros vartelius atlapus, juos tiesiog užtrenkia, — bet žmona, vieną sekmadienį grįžus iš lietuviškos bažnyčios, semia kopūstus ir sėmdama sako:

— Gana bus daužyti šonkaulius ant tramvajaus lentų, pirkšime mašinią! O jei ne...

— Kas, o jei ne? — įsiterpiau traukdamas kopūstlapį iš ūsų.

— Skirsimės! — sako žmona.

Apgraišomiu suskaičiavau, kiek kaštuotų advokatai, teismas, paskui naujos piršlybos, vestuvės, ir sąmata tuojau parodė, kad už visa tai susidaro jau riebūs rankpinigiai naujam automobiliui pirkti. O jau mano metuose naujos žmonos prisijaukinimas sukeltų smarkius bangavimus banko knygutėje.

Taigi, trečiame kopūstų šaukšte ir sutikau.

Gerklės didiesiems rykliams jau užkimštos, šaldytuvus, skalbimo mašina išmokėta, stogas nebevarva. Na, pagaliau, ir tautiniai sumetimai aiškiai veda į mašiną. Koki, po galais, mes būsim lietuviškos ambasadoriai, jeigu vaikščiosim pėsti arba kratysim jaknas tramvajuose. Net ir biedniausios valstybės ambasadoriai važinėja mašina.

— Tas apskretėlis Petrulionis su keturiais vaikais, ir tas važiuotas... — skaičiavo žmona pažįstamas, kratydama bulves į lėkštes. — Kokia jo ten mašina, pūščioja lyg ubago terbos, bet vis mašina, pėsčias nepralenski...

— Ir man nusibodo kaip šuniui ant akėčių vartyti kaulus tramvajuose, — pasisavindamas žmonos stilių tariu aš, iš kopūstų išgriebęs kiaulės kulšį su nušutintais lašiniiais.

Kitą sekmadienį su žmona jau važiavom savu kadiljaku bažnyčion, kaip tikri, o ne šiaudiniai lietuviškos ambasadoriai įteikti savo kredencijalus tautinei bendruomenei. Nučiuožem geru pusvalandžiu anksčiau, kad galėtum savo svajonę pastatyti prie didžiųjų šventorių vartų, kol kiti tautiečiai dar nespėjo užteršti vietos seno metalo laužais, kurie netiktų net ir bolševikų sojuzutiliams.

Zakristijonas, rakindamas šventorių vartus, pažūrėjo viena akim į mūsų kadiljaką ir tarė:

Bedos del kadiljako

Feljetonas

— Regis, šiandien vyskupo nelaukiam, nenumatytas...

— Ei, tamsta, še svaras! — tariu prišokęs iš užu kampo prie zakristijono. — Tai mūsų, o ne vyskupo mašina, tik ką iš fabriko!

— Svarą įmesit skarbonėn per pamaldas! — sumykė tarnas, neatplėsdamas akies nuo mūsų mašinos. — Tik trupčiuką patraukit nuo vartų, ba maišysis po kojom parapijonims.

— Ką, mūsų mašina maišosi po kojom? — surikau tam šiurkštuoliui, atgal kimšdamas svarą piniginėn. — Kadiljakai, bra, nesimėto po kojom, devyni šimtai svarų rankpinigių, trys metai mokėjimų! Daug jų čia sustoja prie jūsų padėvėtos bažnyčios?

— Nežinau aš jūsų tų kodiliokų ar ne kodiliokų, labai tai man! Neturiu aš tų devynių šimtų, švirių ar nešvirių! — nuvapėjo parapijos tarnas, matyt, Lietuvoj buvęs kaimietis, kuopės mėsą.

— Na, bet pasakyk, ar ne graži mašina? — spyriau si.

— Graži, ką gi veiks nebuvo graži už tokį pinigą! — sapaliojo senis.

— Tai, tur būt, pati gražiausia bus prie bažnyčios? — spyriau si toliau.

— Tegu jau bus ir gražiausia, kas ten dabar sugaudys jūsų gražatvesl! — numojo tarnas.

Dabar jam pasiūliau net du svarus, vėl liepė mest karbonėn, girdi, aukas reikia per knygas pervest.

Tuo tarpu ties didžiaisais vartais ėmė džiūgžgėti stabdžiai kitų mašinų. Aišku, šlamšto, o ne mašinų. Suvažiovo į pamaldas tikras automobilių kapinynas. Apipilt tik žibalu ir pakišt degtuką!

Mes su žmona jau iš anksto buvom pasiskirstę pareigomis. Po pamaldų aš įsisukau vyrų pulkan, o žmona — moterų alasan, susitarę surinkti visiškai teisingas žinias, kaip tautiečiai reaguoja į mūsų gražiausią, geriausią ir brangiausią mašiną.

Pradžioje nekaip sekėsi. Visi žinoma lietuviško pavydo vėžį, kuris seniai graužia mūsų organizmą. Nie-

kas ničnieko. Lyg mūsų kodiljakas visai nestovėtų prie didžiųjų šventorių vartų. Taip ir girdėti, kai vėžys grimši: krimst-krimst-krimst.

Tik amaraus puolus platintojams, rinkėjams, aš staiga atsivajau. Vieną tokį iš Vasario gimnazijos visai švairiai pričiupau. Girdi, reikia įnešt mėnesinį būrelio mokesnį.

— O ar tu dar nežinai? — klausiu jį patvėręs už atlapo ir tempdamas prie kadiljako.

— Nežinau, — ginasi tas iš Vasario gimnazijos, — ranką nutraukė?

— Va, žiūrėk, — atsakiau jam rodydamas kadiljaką, — štai mano Vasario gimnazija, Kultūros ir visi kiti fondai bei solidarumai!

Knygininkus, mokestininkus, vakaruškininkus taip pat supažindinau su savo spindulinga mašina. Nors ir jie raukėsi šemeriais, žaliavo pavydu, bet vistiek turėjo konstatuoti faktą, jog aš nuo šios dienos įsisteigiau kadiljako fondą. Vienas toks bilietų siūlytojas net perbraukė ranka per mano mašinos sparną ir aš turėjau progos jam paaiškinti:

— Atsargiai, nubrūžinsi dažus, tai labai brangūs sintetiniai dažai, firmos paslaptis, net General Motors to nežino... O kai dėl bėgių perkeitimo tai tiktai fit-fit-fit... ir...

Bet jau bilietininkas buvo dingęs minioje, iš pavydo net neklusė, ką aš jam toliau norėjau papasakoti.

Pavėžėjome iš bažnyčios (nors ir nepakeliui) savo pikčiausį priešą, kuris vis man primindavo visokias bendruomenybes, tegu, sakau, keikiasi išlipęs kol susirgs geltige.

Namie, srebiant žemaitiškus kukulius, žmona išsipasakojo savo ambasadorystę. Aišku, privirė košės, kaip visuomet. Ant trečių bėgių leidžia, mat liežuvi. Nepataisomai susirėjo su Vargo Mokyklos vedėjo žmona, kuri, žinoma bendruomenės akiplėša, pareiškė:

— Kas negali gimdyti vaikų, tegu sau gimdo mašinas!

— Juo didesni skurdeivos tuo daugiau vaikų! — atšovė mano žmona, teisingai atsiyngindama už tokį mūsų šeimai mestą įžeidimą.

Apylinkės komiteto žmonai (ar kaip ten dabar juos vadina!) maniškė saušai nušluostė nosį. Komiteto žmona mano žmonai pasakė:

— Na, o jūsų kadiljakas kurių metų?

— 1954-ju! — atsakė maniškė.

— Mes pirkim 1956 metų modelį, kai tik išeis iš presų!

— Tai dar mes pažiūrėsim! — atsakė maniškė.

— Į ką pažiūrėsit, į mūsų 1956 metų modelį? — suriko komitetinė.

— Pirma grąžinkit skolas, paskui...! — pritrenkė maniškė apylinkinę, nes jos vyras iš manęs buvo pasiskolinęs tris šimtus.

Kaip ten bebūtų, bet po to sekmadienio visa bendruomenė sužinojo, kad mes esame laimingi 1954 metų kadiljako savininkai. Reikalui apvainikuoti dar aplankiau redakciją. Nelipdamas iš mašinos, birbinu dešimt minučių, kol išeis pats redaktorius. Atpūščioja degutuotais skverniais kažkoks žmogėnas ir klausia, ko noriu ir kodėl neinu vidun, gąsdindamas kaimynų vištas.

— Prašau patį redaktorių asmeniškai, labai skubus reikalas, — sakau.

Po to išėina jau ir pats redaktorius, matyt, žmogėnas pranešė, kad čia ne bet kas atvažio.

— Ponas redaktoriau, prašau sustabdyti man laikraštį!

— Labai gaila, brangus tautiet, gal dar...

— Ar gi nematot: mašina tik ką iš fabriko? — atsakiau, užvedęs motorą.

Atrodė pagal viską, dabar ramiai pagyvensiu. Su komitetiniu ponu lengvai susitvarkiau. Tiesiai paprašiau grąžinti tris šimtus arba...

— Arba kas? — šoko, beveik bučiuodamas man ranką komitetinis.

— Arba pasižadėk po priesaika nepirkti kadiljako 1956 metų modelio, — pasakiau komitetininkui. — Gal darsiai pirkti iki 1953 imtinai, bet toliau nebandyk man!...

Tačiau mano brangiai žmonai tas sekmadienis trenkė į galvą. Vakare, atėjusi iš valymo įstaigos, ji dirba tik- (Pabaiga 8 psl.)

Alė Rūta

GEGUŽINĖJE

(Tąsa iš pr. AL)

Gegužinė jau virė kaip katilas. Nuotaikos liejosi iš kraštų. Kai dainavo, dainavo taip, kad net siaudė, net rūkai plyšo virš pievų. Kai šoko, šoko taip, kad net rūko dirvonėlis, net lingavė giliai įkastas stulpas su plasdancia vėliava. Atsisagstę skvernus, atsismaukę nuo kaktos kepures, apsiypylę prakaitu, išraudę kaip po vėnojomosi pirty, trypė suktinius, polkas, viena koja pritūpdami, patrepsėdami, suikdami.

Bronė šoko su daugeliu, atsiduodama pačiam šokiui, paskęsdama tame siautuly. Ji nieko nebeišskyrė, tiktai girdėjo muziką ir jautė šokio svaigulį. Ejo nuo vienu rankų prie kitų, nuo vieno apkabavimo prie kito. Jai dabar buvo vistiek, su kuo šoka, kaip šoka, bet tik šokti, bet tik šėlti, bet tik svaigti. Ji nieko nebegalvojo: šokant juokėsi, kvatojosi, po šokio prisidėdavo prie dainuojančių arba pati vedavo, orkestrui sudrebinus orą, vėl mesdavosi į šokio sukūrį. Ji užmiršp ir savo sumanymą. Iš tolo ji matė jau maišantis minioje ir studentą, bet tiek buvo užsiėmusi pati savim, tiek paskendusi linksmumo tvane, kad visiškai užmiršo prieš valandą ją valdžiusį pyktį.

Bet einant ratelius, kartą ji buvo vidury ir, atsigręžus „sukti mylimo“, pamatė priešais save studentą.

— Dabar. — Pasakė ji garsiai, prisiminusi savo sugalvotą planą.

Grįžtelėjo į suolus. Rankelienė tebesėdėjo. Ji linktelėjo Povilui ir sukė taip smarkiai, kad tas net nustojo dainuoti, kvapo nebeatgaudamas. Paspaužiant ranką, ji pasižiūrėjo tiesiai jam į akis.

— Ale tu, Bronyte, smarki šokėja. —

Pasakė Povilas.

— A kalgi man nebūt? — Ji atšovė drąsiai. Ir pagalvojo: "Gerai, kad visi sustoja. Palauk, rupužiuk. Dabar vistiek tavi pagausiu." — Ji nėjo tolyn. Vėdinosi nosine ir, šelmiškai šypsodama, iš šono žiūrėjo į jį.

— Tu išaugai, Bronyte. Baleišio Bronė, ar ne?

— To pati. A ka gi man neaugt? Ar Prūdiškių duona ne gera?

— Nebeganai?

— Tegul studintai gana. Aš pabūsiu, kad ir prasta, ale merga. — Jos akys žybtelėjo. Ji atsistojo tiesiai, pasitampė sijaonėlių, nosinę užsikisė už juosmenio.

— Oho, kokia tu! — Susidomėjo Povilas. Nuo jo truputį dvelkė alkoholis. Buvo šlapiai peršilęs, kaip ir visi kiti šokėjai.

— A kas nelais takiai būt? — Ji pradėjo koketuoti, nežinodama nei to žodžio, nei jo prasmės.

— Žinoma, kas gali tau neleisti? Bet tu kažin ko lyg pyktauji?

— Nu tai kas? — Jau juokėsi ji savo skardžiu vaikišku juoku. — Ar jum ne visviena? Prasta mergiote visokių kvailysčių išsimana.

— Kodėl tu sakai "prasta"? Tu graži mergytė!

— Pelanuos ir auksas nebežiba.

— Auksas visur žiba. Ar eisi šokti su manim, Bronyte? — Jis tiesė rankas, nes muzikantai pradėjo raityti gražų valsą.

— Jeigu su manim šoksta.

Ji greitai atsirėmė į jo krūtinę. Net silpna jai pasidarė iš didelio laimėjimo džiaugsmo.

Dabar ji troško, kad jo motina matytų. O kaip ji troško, kad matytų jį, kad atpažintų pusininko mergiote. Ji tyčia sukėsi į patį pakraštį ir pro tą

suolelį sumažino sukimosi žingsnius. Dabar jos linksmumas nebebuvo spontaniškas kaip ankščiau, kaip visada būna per šokius. Dabar jai sąmoningai buvo linksmas, įvykdžius savo kerštą. Nes Rankelienė atydžiai pasižiūrėjo į juos ir susiraukė. O gal Bronė tik taip rodėsi, kad susiraukė? Vistiek. Ji buvo taip laiminga, taip pikta laiminga, kad užgavo išdidžią motiną. Ir užgaus daugiau, kiek galėdama daugiau užgaus!

Ji prisiglaudė prie Povilo, prisispaudė visu jaunu širdingumu. Jos viena kasa lietė jo ranką; ji pakreipė galvą ir žiūrėjo į jo akis. Ji prasijuokė be garso, bet tame juoke dusliai skardėjo kerštas ir drauge nusteibimas. Siatulys traukėsi nuo jos. Jai darėsi ramu ir gera. Jo šviesių plaukų kuokšta buvo užkritusi ant kaktos, akys geros. Jis šypsosi taip pat. Nuo jo truputį dvelkė degtinė, bet jis nedvokė prakaitu kaip kaimiečiai. Jo pirktinė tamsi eilutė buvo šviri, margas kaklaraištis skaidriai atsišvietė nuo labai baltų marškinių. Jis visas dvelkė švarumu, grožiu ir kažinkokia ramybe. Jis judėjo ne per daug, nešokinėjo aplink merginą kaip kaimiečiai bernai, jį laikė tvirtai rankose ir suko truputį linguodamas, lyg supdamas lopšy. Bronė užmiršo kerštą. Ji tik darėsi išdidi, kad šoka su studentu. Ji norėjo, kad visi juos matytų ir, kaip jai atrodė, stebėtųsi. Tokio šokėjo ji dar nebuvo turėjusi. Ir jai pačiai taip sekėsi šokti! Kaip lengva antelė krypavo valso bangose, kaip mokyta panelė dėliojo mažus žingsnelius. Ji žinojo, kad šoka dabar labai gražiai, kad atrodė gražiai. Ji pasitikėjo savim pilniausiai, nes gi pavyko jai pagauti šauniausią šokėją, ir net gi jis laiko ją taip tvirtai, kaip prisirakines prieš savęs. Kiek vėliau ji užmiršo ir didžiutis. Jai buvo tiktai gera. Ir norėjo, kad tas gerumas tęstųsi. Ji vis žiūrėjo į ramias mėlynas akis, į gražiai pakirptus plaukus. Ji raudo. Ne iš drovumo, bet iš džiaugsmo, kad taip arti šito gražaus, mokyto, protingo ir gero vyro. Gero, tikrai labai gero. Ji

prisiminė jo užtarimą prieš motiną:

— Nesakyk taip, mama. Ji — didelė mergaitė...

Ji prisiminė visus pagyrimus Rankelės Povilui, girdėtus kaime. Nepuikuolis, netingynys, o mokytas, o išmintingas, bus dideliu žmogum. Ji pati matė, kaip gražiai kartą jis išskyrė susimususius piemenis, o sukruvinatam Matuzoniukui numazgojo nosį ir parvedė namo. Ji glaudėsi prie jo stipriau, tarytum būtų irgi skriaudžiama ir jieskotų pas jį užtarimo. Ir tikrai, ji dabar pajuto savo menkystę, savo našlaitišką dalią, savo neturtinumą ir tamsumą, ypač tamsumą. Juk ji nei skaityti kaip reikiant nemokėjo. O rašyti — pavardę tiktai. Mėgino ir daugiau, bet pati savo rašto neįskaitydavo. Kartą norėjo užsirašyti ir išmokyti gražios dainos žodžius. Užsirašė, bet tik juokas ėmė, kai reikėjo skaityti. Juokas ėmė, o dabar jai buvo taip graudu dėl to. Ir, muzikai nutilus, ji momentą nesiskyrė nuo jo, o prisiglaudus pasižiūrėjo tiesiai į jį pilnomis ašarų akimis. Mažai trūko, kad būtų įsikniaubusi veidą ir pravirkusi, kaip kartą, nebeprisimena dėl ko, pravirko, įsikniaubusi į motinos sijaoną.

— Pavargai, Bronyte?

— Ne, ne. Visiškai nepavargau. — Ji atsigavo, pagyvėjo, bet nežymiai, kad jis nepastebėtų, atsiduso iš gilumos krūtinės, lyg norėdama iškvėpti tą graudų jausmą.

— Gal nori atsisėst?

— Ji išsigando, kad jos nepaliktu.

— Ne, ne. Galiu ir stovėt, neprivar-gus.

O paskui, jėga susigrąžinusi savo pirmąją nuotaiką ir drąsą, šelmiškai pridėjo:

— A jus sėstes kartu?

— Žinoma, kaipgi! Ir aš pavargau.

— Tai gerai.

Jie atsisėdo ant suolo, nelabai toli nuo jo motinos ir tetų. Bronė žvilgčiojo į šalis, ar juos kas mato. Ji norėjo pritraukti visų akis, nes garbės godumas vėl ją užvaldė. Dabar jisai rūkė. Dūmai atsidavė pirktiniam tabakui. Jis (Tąsa 6 psl.)

Kiaule Rime grafo palociuose

Pamokantis ir kiekvieną lengvatiki persėjantis 17 amžiaus nusidavimas, tinkas skaityti prasciokui ir bajorui, visuomenės veikėjui ir valstybės diplomatai, nes suteikia eilę naudingų žinių apie žmonių bei gyvulių papročius, kurie, kaip visi žino, daug kam yra panašūs.

Septyniolikto amžiaus pradžioje Raudondvario pilies grafas, jo šviesybė Felicijus Jodgaudas, sūnus Remigijau ir žentas jo prakilybės kunigaikščio Sapiegos, garsėjo visoje žemaičių žemėje kaip didelis ir kilnus humanistas. Jo rūmai teikė karališką užėigą kiekvienam keliaujančiam vakarų šviesuoliui, o pilies trobesiai globė rinktinis užsienių gyvulius, pradedant arabų žirgais ir baigiant pieningomis ispanų ožkomis.

Pats grafas be vargo eiliavo lotyniškai, rinko senus pergamentus, supirkinėjo antikines statulas, niekino viduramžius, dievino žmogaus protą bei kūną, pranašingai skelbdamas būsimų kartų pažangą, kada žmonės užims senovės dievų vietas, o naminiai gyvuliai, tie mažieji mūsų broliai, per stropų auklėjimą įgaus visas žmoniškąsias ypatybes.

Be visų šitų naujovių, apie kurias senieji pilies valdytojai niekad nė nesvajoję, jo šviesybė grafas Jodgaudas buvo parsigabėjęs sau iš Nederlandų trejetą aukštakraučių baltų kiaulyčių, kurios, jo supratimu, ilgai nei turėjo pagerinti visą lietuviškąją deglų ir nekultūringų kiaulių rūšį.

Pačio grafo pavedimu, kiaulytės šėrė vyriausias kiauulininkas Rudys, didžiai rūpestingas ir visad švariai apsitaisęs pilies bernas. Tačiau ne retai į keturkojų būstus užsukdavo ir patsai grafas, lydimas dviejų savo bičiulių: rūmų gamtininko ir lotynisto Lourino ir žilo alchemiko Benedikto Matiekos, dideliai mokyto žemaičio. Visi trys bičiuliai, sutūpę ant šiaudų, kasydavo riebius kilnių gyvulių pilvukus, kalbėdami jiems malonius prancūziškus žodžius.

— Iš jų išaugs nuostabi kiaulių rūšis, — sakydavo jo šviesybė grafas Jodgaudas. — Ko gero, jos išmoks valgyti iš lėkščių ir gerti iš taurių.

— Sapristil! — atsiliepdavo žilabarzdīs alchemikas Matieka, pačio al-

chemikų karaliaus Bambasto Paracelsaus mokinys. — Mano jaunystės eleksyras, kuris žmogui dar nepadeda, šioms kiaulytėms tikrai gelbės. Jos gyvens dvigubai. O veizdėk, per-per dvigubą amžių jos stipriai suhumanės, atprasdamos nuo daugelio nereikalingų kiauliškų papročių.

— Pro Hercule, įdomūs tai bandymai! — niurnėdavo liesasis prancūzas, pakildamas nuo šiaudų ir vėl įsidėdamas monokli akin. — Nederlandų kiaulytės yra gabios, visi tai žino. Regėsit, jos tuoj pramoks lotyniškai, ba prancūzišką šneką jau dabar perima. Reik tik kantrybės, sakau aš, reik tik kantrybės, nesgi mokslo pažangai, mano senjorai, niekad nėra galo. — Ir nuo čia prasidėdavo ilgos mokslinės gamtininko Lourino kalbos, kurioms paprastai nebūdavo galo.

Kiaulių šerikai ir dvaro bernai su pravertomis lūpomis ir nukarusiomis iš nuostabos rankomis, žiopsodavo į kilminguosius bajorus, nieko patys nesuprasdami. Bet už tai romūs gyvuliai viską aiškiai suprasdavo.

Kiaulytėms buvo duoti atskiri vardai. Riebiausioji ir protingiausioji gavo Rimės vardą, nes iš tiesų buvo rami, rimta ir romi.

Taip praėjo dveji metai. Gyvulėliai išaugo. Iš kiaulyčių virto gražios baltos kiaulės. Nors jos senu papratimu vis tebekriukšėjo, tačiau kai kurie blogi jų įpročiai dingo.

Bičiulių nutarimu, dvi pirmosios kiaulės buvo nuskirtos ūkio reikalams pagerinti viso krašto kiaulių rūšį, protingoji gi Rimė, kuri pamažu ėmė jau suprasti lotyniškai, palikta ypatingoje humanistų globoje, veizdint, kas iš jos išeis.

Jai pagerino maistą. Jos kaklą perjuosė šilko kaspiniu. Gimtadienio proga ji gavo poliruotą lovą su šilto vandens kranu, kurį ji pati mokėjo atsukti.

Nežinia, kuo ši meili globa būtų pasibaigusi, jei ne vienas mažutis įvykis, kuris visą šį nusidavimą pakreipė gana dramatiškai pusėn. Paklausykite, gerbiamejį mokslinčią ir kilniosios damos, jei turite mažumą kantrybės.

Aure, atsitiko tuo česu taip, kad vi-

sai nelaukta atvyko iš Prancūzijos į žemaičių žemę lygiai toks pat humanistas ir kilnus anglų džentelmenas, kuris susijaudinęs apsakė Raudondvario pilionims šitokią naujieną.

Paryžiuje dviem garsiems pedagogams, duodantiems lekcijas garsioje Sorbonos mokslynioje, neseniai pavyko su didelėmis pastangomis išmokyti gabų asilą giedoti. Jis pažįstas jau net gaidas. Paskutinėmis savaitėmis šis kilnus sutvėrimas padaręs tokią pažangą, jog be didesnio vargo buvo priimtas į jo didenybės karaliaus chorą antruoju tenoru. To maža. Nenusileisdama aniems pedagogams, viena sena Paryžiaus madmuazelė, kurios vardas, pavardė ir adresas yra čia pat džentelmeno kišenėje, per kruopštų auklėjimą išmokė du savo šuneliu, grynakraujus ispanų barsus, eiti lekąj pareigas. Ilgesniu ar trumpesniu suuzgimiu jie atsakinėję į svečių klausimus, mandagiai nuvelkė damoms apsiaustus ir paduodė į stalą vyną.

Nestebėtina, kad visus tris mūsų humanistus šie nauji ir nepaprasti mokslo laimėjimai smarkiai sukrėtė. Susirinkę pilies bibliotekoje šalia senų pergamentų ir mokslo knygų, jie ilgai sėdėjo nusimine, nemirksėdami, be žodžio lūpose. Hm, taigi, aure, štai, va, kas darosi svetur, kas vyksta plačiame pažangiam pasaulyje! O pas juos, senus mokytus kelmus, tik bevaisės studijos, šnekos, disputai, niekam nereikalingi alchemiški bandymai, nuo kurių mėlynuoja nosys ir plinka galvos! Pro Hercule! Pro dis immortalibus! Taip ilgiau palikti negali, ne, ne!

Nuspręsta daugiau nebegaisti. Protingoji kiaulė Rimė, kaip daugiausia duodęs vilčių pilies gyvulys, tuoj buvo nuskirta ypatingam auklėjimui.

Senjorų patogumui sekančią dieną ji perkelta į grafo rūmus, mažan kambarėlin, šalia turtingos ir ramios bibliotekos.

Paagal sudarytą planą pirmiausia mielas gyvulys turėjo būti atpratintas nuo visų joje užsilikusiu kiauliškų palinkimų. Vėliau mokomas septynių laisvųjų menų: gramatikos, retorikos, muzikos, astronomijos ir t.t., po kurių

seks filosofinės ir literatūrinės studijos. Pasiekus pirmuosius tikresnius rezultatus, suhumanistinta kiaulė Rimė turės būti nuvežta Vakarų Europon ir pagarsinta, kaip naujas mokslinis laimėjimas, o visi trys Raudondvario mokslinčiai įrašyti į didingų Renesanso vyrų eiles.

Guolis kiaulytei parengtas ant minkšto divono, su šilko duknomis. Maistas teikiamas ne lovyje, o ant žemo stalelio. Gerti turėjo iš senų nedūžtančių taurių, į kurias pradžioje pylė tik silpną vyną. Tarnu pristatytas senas kantrus lekąjus Kasset-Rodė, kilme totorius, mylis gyvulius.

Laimingieji humanistai šnabzdėjosi bibliotekoje, aptardami pamokų tvarką. Retuomiais jie pažvelgdavo į savo mokinę, kuri tūnojo ant divono rami ir nekriuksėdama.

Pirmąją dieną garbingoji auklėtinė itin daug valgė, dar daugiau miegojo ir atsakinėjo į klausimus tik prancūziškai, vartodama vienskiemenius žodžius. Antrąją dieną ji vis dėlto panūdo knisti, kriuksėti, nerimauti, vartyti indus ir kažin ko jieskoti. Bet auklėtojai dėl to nenusiminė. Lekcija sekė lekciją, pašnekesiai ėjo po pašnekesių ir vis tą pat: tvarka, nekriuksėjimas, dėvėjimas apsiausto, atsisakymas nuo kiauliško papročio knisti, valgymas iš indų...

Radęs progą, grafas kartą atsargiai paklausė savo mokinės, ar ji bent šį tą iš dėstomųjų dalykų suprantanti. Rimė vienskiemeniais žodžiais piktokai atrėžė, kad šiuo metu ji galvojanti tik apie ryžių košę, virtą piene ir patiektą su aviečių sunka.

Tačiau žemaitis Matieka košės jai liepė neduoti. Pirmą ji būtina turėjo ištarti sakinį: "Alchemija yra mokslas" ir atsakyti į klausimą: "Kas yra astronomija?" Rimė neatsakė, netarė, neklausė. Tada užsispyrusiai rūmų viešnia buvo patiekta rupi miežinė tyrė, be spurgų ir pieno, mažame lovelyje, draug su Kasset-Rodės šunimi. Įsižeidusi Rimė košės nelytėjo.

Padėtis darėsi neaiški. Grafas suko savo ilgus ūsus.

— Tik nevertokit, jūsų šviesybe, viduramžių prievartos! — kuždėjo gamtininkas prancūzas, pasipešęs valandėlei grafa į šoną. — Tas žemaitis per daug atkarus ir, pasakyčiau, be kultūros. Mokslas mokiniui turi eiti sielon

(Tąsa 7 psl.)

GEGUŽINĖJE

(Tąsa iš 5 psl.)

visas kvėpėjo ne kaimietišku, ne žemdirbio, kvapu. Buvo prisimerkęs ir akimis sekė cigaretės dūmus. Tarpais jis atsigreždavo į Bronę ir nusišypsodavo. Ji išpynė ir vėl supynė savo kasy galus, paskui sukė ant rodomojo piršto nosinę. Kai prasidėjo naujas šokis, ji neramiai atstiesė ir metė akį į jo pusę. Jis nuspaudė į suolą degantį cigaretės galą, atsisėjo. Jai apmirė širdis. Dabar jis nueis, paliks ją, ir ji nebežinos, ar tikrai buvo su juo, ar tiktai sapnavo. Bet jis, net nelinktelėjęs, paėmė ją už abiejų rankų, kaip savą, ir patraukė į šokančių ratą.

Buvo pats gegužinės šūrsimas. Šokėjai kratėsi iš visų jėgų. Kad ir griežė — pasitupok! Neveniai mergai nuo sukimosi iširo kuodas arba atsišpynė kasos. Čepuko Jonas su Amilja du kartu buvo pagriuvę, bet atsikėlė šoko dar su didesniu įnirtimu. Jonas, šiaip jau labai išgeriantis, šiandien buvo nusilesęs. Gal kas pamylėjo, o gal pats dėl drąsos ištraukė? Ir tokiai skabrus dabar, kad tik tebekis! Su Amilja visą vakarą buvo susikabinę. Va, gi ir Tamošius bešokas! Su kažinkieno viešnia. Jono nematyti. Gal jau pasivaikščiot išėjo? Pilnas kelių kas porėlių; kitos ligi vieškelio nušliaužė. Susikabinę, bernai galvas prie merginų priglaudę, apglėbė kaip viščiokai. Gerę beveik visi, todėl drąsos ir meilumo daugiau. Sėdi pilna tokių porėlių ir ant suolų. Juo tamsyn, juo labiau glaudžiasi, ranką rankon sudėję. Kad ir skaudžiau įžnyba šonan, mergos neberikteli. Kad jau sėdi draugė, tai priimk ir meilimąsi. Vaikus po truputį parvarinėjo namo, o tai, rupūžiojai, stovi tau čia pat, už pečių, ir jau glaudies prie patinkamos mergos arba taikiai įgnybti į pažastį, o tie ir sukikena.

— Ar neista, varlas, namai Diržas! Seniai irgi vienas po kito išdūlino. Vistiek, tamsu, sunku bežiūrėti, ko te-

nai beknopsot? Tesižinai! Kas jau šokins dukteris, tešokina! Su kuo sūnus skabinėsis, su tuol! Kur tu juos sulaukysi? Šokdami pusvalakių ir valakų neatsimena, keleliu vaikščiodami, pasogų nesiklausia. Čiulba vakaro tamsos, kaip tos lakštingalos, širdį ramina. Ar tu karveliams uždrausi burkuoti? Numoja rankom motinėles, atsidūsta. Kad tiktai per daug nenusiurkuotų. Naiktis ilga. Dievas žino, kas ką lydi namo, kaip ilgai sėdi ant prieklėčio palydėje. Genda pasaulis dažar. Visokių atsitikimų jau ir kaimuose. Bet ką gi tul Neposeksi, nepadabosi. Tik poterį gali gulant sukalbėti, kad Angelas Sargas juos globotų.

Orkestrantus pirma, nuvedę pas Jurgelionį, pavaišino, tai dabar drožia iš peties. Sako, tas, kur smarką smuikeliu įrėmęs, Tapiljai merkia. Kur gi nebevaisins Jurgelionis! Bernai suaugę, kaip reikia, ir ne kokie padaužos: ūkininko sūnūs, badai nuo dviejų trečdalių valako, seserų neturi, vienas prie kalvės dirba, kitas, sako, staliorius. O, svarbiausia, turi dėdę kunigą. Močios brolis. Atvažiuoja, sako, pasikieminėti, dovanom apverčia. Turtiną parapiją turis. Toli tėvų akis siekia ir nuodugnai ištiria, kad paskui žinotų, kur pastūmėti, o kur atgręsti.

Bronė buvo suplukusi, įraudusi. Kad ir lengvai šokosi su studentu, kad ir vakaras vėso, bet polka įveikė. Lašėjo prakaitas ir nuo Povilo kaktos. Jis laikė ją taip suspaudęs, kad kaip sulipę buvo, vienu prakaitu mirko, tuo pačiu šokio siutuliu abiejų akys blizgėjo. Kad labiau atgautų kvapą, Bronės lūpos buvo praviros, sukantis galva bejėgiai sviro į šalį. Kasos išsidraikiusios, garbanėlės ant kaktos, sudrėkusios nuo prakaito, dar daliau susiraitė. Jis pūtė kvapu tas garbanėles, ją erzindamas. Ji išdriso: papešė jo ant kaktos užkritisia kuokštą plaukų ir nusijuokė taip skardžiai, net permušė muziką ir šokančių šniokštimą. Tuo metu polka nutilo. Bronės juokas tebeskambėjo kaip mokyklos varpe-

lis. Povilas abiem rankom prispaudė ją prie savęs ir valandėlę nepaleido. Ji staiga nutilo. Jis paėmė ją už rankos:

— Reikia atsivėdinti.

Ji kita ranka perbraukė per kaktą. Susiradusi nosinę, apsišluostė veidą ir kaklą.

— Man nebekaršta.

— Taip greit atvėsa? Aš visas tebedegū.

Jis išvedė ją pro gegužinės vartus. Vis tebelaikė už rankos. Žmonės grūdosi į kelelio pusę. Tenai ėjo beveik pora už poros. Pusemėsenioj iš tolo dunkėjo susiglaudusios galvos. Paulius pasuko takeliu į paupį. Tenai buvo draudžiama vaikščioti, todėl takeliu niekas nėjo. Taip buvo įpratę. Niekas nenorėjo susikirsti su Jurgelionio Petru.

— Tinai negalma, — prašnibzdėjo Bronė.

— Daug kas negalima, Bronyte, bet ar mes klausom? — Paulius apkabino jos pečius.

Takelis siauras, jie žengė atsargiai ir susispaudė. Iš šalių, didelė žolė, blizgėjo rasos klantai. Regėjos, tik žengsi į šalį, ir paskesi. Žiogai jau miegojo. Tiktai kartais pasigirdavo toli pievoj griežlė. Upeliukas paslaptingai čiurleno. Pasilenkę vandenin žilvičiai atrodė prisisotinę upelio pasakų. Jie regėjos tokie pilni kažko, permirkę slėpiniu. Tik paliestum šakelę, rodos, užburtų tave, įsitrauktų į savo pasaulį, negyvatų užliūliuotų upeliuko ramybe. Ir varlės nebekurkė, miegojo. Nebebuvo kam priminti, kad esi ne vienas, kad pasaulis aplinkui budi, kad po sapno tenka atsimerkti.

Paulius neglaudė prie mergaitės galvos. Bet jie ėjo susispaudę, kaip vienas. Pauliaus ranka supo ją stipriau, jo pečiai linko. Bronė ėjo pakėlus galvą, išžiūrėjusi pro žilvičius tolybėn. Ji nebebijojo, kad Jurgelionio Petras staiga sušuks ir išbaręs gražins atgal. Ji nieko su juo nebijojo. Jie žengė iš lėto vis tolyn ir tolyn,

link tiltelio, kur buvo velėjami drabužiai. Tenai upelis buvo gilesnis ir nebečiurleno. Vienas senas žilvitis, kaip barzdotas išminčius, rymojo ant tiltelio turėklų. Pro jo apatines šakas matėsi vandenį apvirtęs mėnuo. Juokėsi jaunutis pusemėnulis, jo lūpų kraštai virpėjo.

— Ar jau atvėsa? — Tylicai prabilo Paulius. Ji net krūptelėjo.

— Vėsu. — Pasakė ji, lyg sapnuodama, ir lengvas drebulys nuriedėjo nuogomis rankomis.

— Kad tik tavęs nesusaldyčiau, mažyte! — Susijuokė studentas, pasilenkęs į ją.

— Ne. — Atsakė Bronė. Bet ji stipriau glaudėsi prie jo rankos.

Povilas staiga atlošė jos galvą ir įsisiurbė į lūpas. Pradžioje Bronė persigando ir norėjo rėkti. Bet, neatgudama kvapo, nurimo ir sugniužo. Visa ji liko tokia bejėgė, kad vos pastovėjo ant kojų. Povilas atsitraukė. Jis atsiduso ir tylicai susijuokė.

— Atleisk, Bronyte, tu buvai tokia puiki!

Ji nesuprato jo žodžių. Balsas jo buvo malonus, ir to jai užteko. Jai žybtelėjo mintis, kaip tamsos degtukas: ar tai nuodėmė? Mintis greitai užgęso, ir ji ėjo prisiglaudusi prie jo, pušiau sapnuodama. Ji nepastebėjo, kaip jie paliko tiltelį, perėjo atgal takeliu ir grįžo vidun pro gegužinės vartus. Ji truputį virpėjo. Žmonės ir muzika jai dabar atrodė kitaip, vainikas ant stulpo, prie silpnos kabančios lempelės šviesos, daug žalesnis.

— Dabar vėl reikia sušilti, — susijuokė Povilas.

Jie šoko. Bronė nustebusi dairėsi į žmones, lyg būtų juos mačiusi labai seniai. Alpa stovėjo tarp trijų mergų ir kvatojosi taip sunkiai, net jo pečiai kilijos. Tik dabar ji pamatė Sklėriuvienės Antaniną, šokančią su mokytoju. Paulius paleido Bronės ranką ir jiems pamojavo. Jie pasikeitė šypsenomis. Bronė išplėtusi akis žiūrėjo į jo

(Tąsa 7 psl.)

VIRŠMODERNISKAS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS

Mano bičiulis Londone Plunksnagraužis (ar ne geriau būtų graužti sodrius kopūstus ir vadintis Kopūstgraužiu, užuot laužius dantis į plienines plunksnas? Mr. Ilg.) aptiko kaž kurioj ten palėpėj bolševikėlių išleistą knygą, pavadintą LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNU. Štai ką jis joje išgraužė:

Žodyne 45.000 žodžių. Būdingiausi žodyne dalykai — žodžių paaiškinimas ir pavyzdžiai. Vieną kitą pavyzdėlį Mr. Plunksnagraužis nurašęs.

POLICIJA — kapitalistinėse šalyse specialūs administraciniai-kariniai organai, buržuazinei santvarkai ginti: Buržuazinė valstybė, remdamasi policija, vykdo reakcinę valdžią antidemokratiniais, priešliaudiniais nežabotais savivalės metodais.

MILICIJA — TSR sąjungoje Vidaus reikalų ministerijos aparato dalis visuomeniniam saugumui ir tvarkai užtikrinti.

MILITARIZMAS — imperialistinių valstybių vykdoma reakcinė ginklavimosi ir ruošimosi karui politika siekiant užkariauti naujas žemes, kolonijas ir pan. Politinis kariaunos viešpatavimas kai kuriose kapitalistinėse šalyse ir viso šalies ūkio pajungimas groboniško karo tikslams.

MIESTAS — didelis gyvenamas punktas. Mūsų šalyje nyksta skirtumai tarp miesto ir kaimo, tarp fizinio ir protinio darbo.

MELAS — kapitalistiniai kraštai negali paslėpti pokarinių sunkumų jokiais melais ir apgaulėmis. Pasaulis dar nežinojo baisingumo ir begėdiškesnio melo už tą, kurį skleidžia JAV imperialistai.

MAŽMENIS — nenuilstamai rūpinamasi darbo žmonių gerovės augimu, komunistų partija ir tarybinė vyriausybė pokariniiais metais įvykdė visą eilę mažmeninių kainų sumažinimų.

MIESČIONIS — smulkių, savininkiskų interesų ir siauro idėjinio bei visuomeninio akiračio žmogus.

MILIJONIERIUS — milijonieriai šeiminkauja JAV ir kitose kapitalistinėse šalyse, lobsta iš karštingų ginklavimosi varžybų, stiprina puolimą prieš darbo žmonių gyvybinius interesus.

MOKSLAS — mokslas ir religija yra du nesutinkami dalykai. Šiuolaikinėje kapitalistinėje visuomenėje buržuazinis mokslas tarnauja imperialistams, socialistinėje visuomenėje tarybinis mokslas tarnauja liaudžiai.

MOKSLEIVIS — mokyklinė komjaunimo organizacija padeda mokytojams auklėti moksleivius tarybinio patriotizmo dvasia.

MOTINYSTĖ — motinystė mūsų šalyje yra apgaubta šlove, motinos apdovanojamos ordiniais ir medaliais.

NAŠTA — beatodairinis Lietuvos plėšimas, vykdomas užsienio imperialistų ir buržuazinių engėjų, sunkia našta slėgė darbo valstietį.

NAUDA — dirbkime visi tarybinės tėvynės naudai.

NEMOKŠA — tik nemokšos gali ignoruoti socialistinės santvarkos pranašumą prieš kapitalistinę.

NEPAJUDINAMAS — Tarybų Sąjunga nepajudinama taikos tvirtovė.

NEPRIKLAUSOMYBĖ — Tarybinė Armija atkovojo mums laisvę ir nepri-

suojąs į jos veidą, prakaituota ranka gniaužia jos ranką. Ją purtė vakaro vėsa ir pasibjaurėjimas. Ji pradėjo sukstis labiau, paragino ir ji. Rūkas brido iš balų artyn į dirvonėlį, esą šalta. Jis kalbėjo kažką jai apie savo kaimą, apie kamynus, apie vietą, kur jie sekmadieniais susirenka šokti. Ji beveik negirdėjo. Ją kažkas vertė nerinti, judėti, dirbtinai juoktis ir smarkauti. Tai nebebuvo pirmykštis linksmumas, kai muzika ją kėlė į padanges, kai gegužinės triuškas audrino jauną kraują, kai juokėsi ir siautė dėl paties siautimo. Kad buvo smagu, kad nerimo savy, netilpo savy. Dabar prisivertė būti linksma, kad kažką užmirštų, kas ją maloniai glostė ir kartu gąsdino. Akimis susirado minioj Povilą. Jis dabar šoko su Sklėriūte. Kaip jie tiko abul — Giliai dilgėlė jai, lyg prisilietus usnies. Ir stengėsi nukreipti akis, visus apibėgti. Žilvityčia sėdėjo, kampe susitraukusi su Jurgelioniene, o nuovados viršininko padėjėjas šoko su Kiškienės Zasiute. Stasiukas tebesėdėjo, kuprelę atstatęs. Jonas šoko užsigulęs ant nedidelės Pečiūros Adeljos; jeigu nebūtų storulė, manytum, kad ją sulaužys. Alpa šokinio Jurgelionio murgą, ilgą kaip kartį ir smailu kaip pempę kuodu. Alpos nosis buvo įsibėdus žemiau jos juosmens. Bronė suprūkstė beveik garsiai ir jau gardžiausiai tais būsimais juokais, kuriais per pietus prie stalo pjaus brolių. Matuzonis šnekėjosi su Sklėriūviene; ilgai užsibuvę, kitų senių jau nebesimatė. Jurgelionis Petras tampėsi su kažkokia viešnia; o kur gi Kastutė? Sėdėjo, vargšė, viena. Buvo laikai, Petras nepaleisdavo jos visą vakarą, ir dainuojant apskabinęs laikydavo. O dabar, sako, tiktai klėtin pas ją nutraukia; prie žmonių nebeliečia. Niūkė tėvai jį ir niūkė už Matuzoničią. Kas gi ji? Nuo ketvirtuko žemės, trys broliai, dar dvi seserys. Iš gražumo blynų nekepsi. Iš malonaus balselio nei verpsi, nei ausi. Tokia nei kračio, ne tik pasogos, neturi. O ir pats Petras — ar gi jis nesupranta? Ar ne Jurgelionio sūnus? Mylėjo

savaime, iš lėto, be ano žemaitiško grubumo, nesgi veizdėkite, meldžiu tamstą, kiekviena gyva esybė ima skleistis tik tada, kai ji jaučia laisvę, pagarbą ir savęs pripažinimą, ar ne, sakysite?

— Hm, gal ir tavo tiesa, mokslinčiau Lourjne. Geroji mūsų Rimė yra ne koks bosas, į kurį pilte pilamos visokios gerybės. Turime jai leisti apžiūrėti salioną ir biblioteką. Ji per ilgai uždaryta.

— Bus įvykdyta, jūsų šviesybe! — pakarniai atsiliepė čia pat stovįs leka jus Kasset-Rodė. — Klausiu tik čionais aš, ar išleisti promenadui madmuazelę Rimę tuoj.

— Nihil obstat. Leisk ją tuoj!

Akylai sekama visų trijų mokytojų, naujoji rūmų viešnia mažais žingsniais apėjo salioną, apuostė ginklų sandėlį, rūščiai pažvelgė į šunį ir draugiškai kriuktelėjo virėjui, dėl ko jis labai pradžiugo. Ilgiausiai betgi Rimė užtruko bibliotekoje, šnipu vartydama pergamentus ir tyrinėdama mokslo knygas.

— Veizdėkite, aure! Ji supranta! ... Ji žino, kas čia! ... Jina! regi, kur mokslo brangenybės! ... šnabzdėjo nušvitęs prancūzas grafui į ausį. — He-e, monšer, reikalai krypsta geron pusėn!

Tiktai vienas žemaitis Matieka, kuriam niežėjo pirštai pirma auklėtinę žemaitiškai išperti, veizdėjo į šį prajovą kiek abejingai.

Pakeliui, atsidėkodamas už mielą žodį, virėjas pavaišino Rimę ryžių koše. Iš prancūzo ji gavo taurę vyno. Ji pasijuto daug drąsesnė; jos akys sublizgėjo. Laukiniškai riktelėjus ū-hū-ū, ji perskrido salioną ir, užgaisusi minutėlę tarpduryje, dingo savo kambaryje.

Sekantį rytą, humanistams tebemie-

klausomybę."

Vargšas mano bičiulis Mr. Plunksnagraužis šioms pavyzdžiams nerado iš susijudinimo jokių komentarų, o nervams nuraminti čiupo cigaretę. Aš taip pat atsisakau komentuoti...

KIAULĖ RIMĖ GRAFO PALOCIUOSE

(Tąsa iš 6 psl.)

gant, Rimė pasijuto tokia pažangi, jog pati viena ėmė vartyti knygas, knisti pergamentus, be atodairos kriuksėti, pasirodydama visoje savo kiauliškoje prigimtyje. Lekajus Kasset-Rodė bandė ją mandagiai perspėti. Ji neklausė. Tada išmoningasis totorius savo atsakomybe pasikvietė talkon anglų dogą, tylų, bet piktą šunį. Rimė išsišiepė ir baisiomis iltimis smogė kultūringam ir išskuotam dogui į pilvą.

Kilo triuškas. Atbėgo grafas. Duryse pasirodė prancūzas Lourincas, vienmarškis ir išsigandęs, nervingai kasydamas savo įtrauktą pilvą. Rimė, jausdamasi tikra rūmų ponia, išdidiškai kriuksėjo viduryje saliono, pasiruošusi atremti kiekvieną naują prievartą.

Apie pietus ji trypė divonus, plėšė pergamentus, isikandusi valkiojo knygas. Nei perspėjimai nei grasinimai jos neveikė, o šunys nuo jos traukėsi.

Bičiuliai pabūgo. Vienas kitam priekaištaudami ir vienas kitą bardami, pagaliau jie rado išeitį: reik tuoj perkelti Rimę atgal į tvartą. Žemaitis Matiekos aiškinimu, ji vis dėlto kiek per anksti buvo čia atkviesta; gero elgesio bei mandagumo pirmiausia ji turėjo pramokti iš pirmojo pilies berno, vyriausio gyvulių šeriko Rudžio. Bet Rimė jau nieko artyn neprisileido.

Sumišęs grafas žadėjo dovanyti tam, kas prikaltins negeistiną viešnią apie palocių. Pirmasis ryžosi gamtininkas Lourincas.

— Išeik, Rimute, išėik, — vapėjo jis glostydamas jos kaklą ir pats drebedamas. — Kieme yra puikių valgių. Eik drauge su manim, na, eival!

Rimė tysojo ant minkšto kilimo ir dėjosi nieko negirdinti.

Tada prikiūtino su savo lazdele senukas Matieka. Rimė neprisileido nei jo, parodydamą jam iltis. Negaišdamas ilgiau, grafas pasišaukė vyriausią kaulininką Rudį, ilgų kojų ir dar ilgesnės, viską užuodžiančios nosies vyrą. Šis gudragalvis patarė rūmų taką nubarstyti pyrago trupiniais, kuriuos rinkdama kaulė pati nusileis į kiemą. Patarimas negelbėjo, nes Rimė pyragan nė neveizdėjo.

(Pabaiga 8 psl.)

GEGUŽINĖJE

(Tąsa iš 6 psl.)

veidą, bet, kai jis pažvelgė į ją, nuleido akis. Ji tebebuvo užburta žilvityčių paslaptim ir nepajuto, kaip pasiliko viena besėdinti ant suolo. Po šokio jis pasodino ją ir atsprasęs, labai gražiai atsprasęs, nuėjo. Taip, ji prisimena. Jis pasakė:

— Atleisk, Bronyte, aš turiu susitikti savo draugus.

Ji sėdėjo viena, visi jau vėl šoko, ir jai buvo gera. Dabar ji prisiminė pabučiavinę. Užsimerkė. Ant savo lūpų vėl pajuto šilumą, pajuto kvapo gniaužimą.

"Kažin ar nebus dabar vaikas?" — Ji pagalvojo išsigandusi.

Amilja mokydavo ją dažnai, kad nesibučiuotų su bernais, nes gausianti mažą. O tai baisi gėda! Viena miestelio merga turėjo. Neduok Dievel! Ji nusipurtė. Su niekuo nebuvo bučiavusis. Ir dabar vėl pradėjo galvoti apie nuodėmę.

— Tai ką, nešokat? — Užkalbino ją kažkas.

Ji krūptelėjo. Ir nudžiugo, kai prieš save pamatė svečią iš Varlių. Ją buvo apėmusi nykuma, buvo pasidarę šalta, lyg baisu kažko. Dabar ji vėl pašoks, vėl sušils ir atsigavins. Jis linktelėjo, tas drambliaivotas bernas, ir ji atsistojo. Šisai tiek skyrėsi nuo Povilo, kiek varlė nuo lakstingalos. Jos lūpos net kryptelėjo panieka, bet tamsa pridengė tai.

— Graži Prūdiškių gegužinė. — Jis nebetylėjo kaip pirma. Gal nenorėjo pasirodyti mēme, nemokančiu mergų kalbinti.

— Taigi. — Atsakė ji nenorom. — A iš katra kiema esat? — Kiek palaukęs, jis vėl išsižiojo.

Ji abejojo, ar atsakyti. Kas jam darbo? Gal nori žinot, ar ne valakinė? Gal turtų jieško? Bet patylėjusi nusprendė: tegul žino ir atsikabina.

— Iš Žilvityčias, užkurines. Mes — pusninkai.

— Aha.

Jai buvo priklaus šitas žmogus, al-

Kastutę, kas to nežino, bet reikia ir apie gyvenimą pagalvoti. Bronė čia užsigalvojo ir apie save. Ar gi nebus ir jai kaip Kastutei? Ji dar didesnė berturtė: nei tėvų, nei žemės. Ir su neapykanta ji žvilgtelėjo į savo šokėją. Tie baigočiai! Kuo daugiau turi, tuo labiau užrietę nagus į dalias, pasogas, kraičius. Kad jie pastiptų!

— Nepersiškait! — Surinka į juos atsilošęs Silva. Jis šokdina gražią viešnią.

— Nepavydėk! — Žaismingai meta jam Bronė. Silva dar kartą atsigrežia.

— Silva — mana draugas. — Garsiai pasako Bronės šokėjas.

— Ei, Pumputy, jegu draugai, tai mainykimes mergom!

— Kad su savom geriau, — raivėsi Pumputis, kaip katinas prispausta uodega.

— Neilgam. Tam šokiui. Nariu Braniūtį sušildyt.

— Aš nesušalus, — Bronės juokas riedėjo Silvai į ausį, jai perėjus iš ano į šito rankas. Silvos viešnią nenoriai paėmė Pumputis.

Ir šoko jie su Silva! Lenkė visus, į kelias poras atsidaužė, kartą vos neparklupo. Užkliuvo stulpo, kažkas sušuko: "Neišverskit!" Bronė kaip gyvačiukė raitėsi tarp nestipriai laikantį Silvos rankų, Protarpiais ji matė rimtai pro šalį šokančius studentus ir siuto dar labiau. Silva nebe alsavo, bet šniokštė uždusęs. Prakaity linijos kaip virvelė išsiraizgė jo veide. Muzikai nutilus, jie krito į suolą ir stropiai šluostėsi prakaitą. Ant to paties suolo galo dar tebekiūtojo Stasiukas.

— A tu gi! Ar ašmigai, Stasiu? Aik nama!

— Aik pats! — Atrėžė Silvai Stasiukas ir pasislunko arčiau jų.

— Nugį, kam gi anas ais, kad gražu ir gegužynei. Aik pats kad nori. — Šnekėjo Bronė.

Priėjo Pumputis su viešnia.

— Tai atajai atsimainyt? Gerai, gerai. Aš nebenoriu Branes: baisiai sušildė. Mana ano šokėja buvo geresnė.

— Tai ... Numykė patenkinta viešnia.

— Ak tu, nevidonai! Peiksi čia manį pre svečių? — Sušėrė Bronė Silvai nosine per galvą.

Ji šoko dar su Pumpučiu, šoko su kitais. Vienbases kojas jau taip nutrynė, kad kentėjo sukandusi dantis. Bet negi eisi namo, neišbuvus ligi galo?

Jau buvo po dvylikės. Kas tenai žinos laiką! Ar daugelis laikrodžius turi? Rytuos jau pradėjo šviesėti, rūkas užgulė dirvonėlį, keliuky vaikčiojančios poros, atrodė, braidė po balą; toksai baltas, kaip pienas, buvo rūkas. Bet policininkai žinojo laiką; Jurgelionis žinojo laiką, ir gegužinė baigėsi. Muzikantai suvirto vežiman, namo važiuotų. Būreliais, dainuodami, patinkamų jieškodami, mylimos iš rankų nepaleisdami, skirstėsi namo. Rekino, mergos šaukėsi vardais, skambėjo dviračių varpeliai, ūbavo dainos.

Bronė išsisuko, kad Pumpučiuokas nelydėtų. Jis nuėjo jieškoti savo dviračio, prašė palaukti, bet tiek jį ir tematė. Ji prisivijo Matuzonių ir Pečiūros Ladisiaus mergas. Išikabino už Adeljos ir Kastės parankių. Amiljos nesimatė. Jos dainavo ir kvatojosi, šūkavo ir vėl dainavo. Paskui jas erzindamiesiėjo keli bernai. Netoli namų Bronė viena atsiskyrė, turėjo sukti savo keleliu. Iš būrio išėjo Silva.

— Kad mergiotes vilkai neužpultų! Palydėsiu!

— Nekaneč! Va ir Alpa ataina.

— Tu čia pasimaišei kaip piktas pinigais. — Kalbėjo Silva Alpai. — Bū Braniūtį apsikabinęs.

— Ih, ih, ih, — nusikvatojo Alpa. — Pasivyk dabar kity. Ka ne ka, a mergų tai davaliai.

— Gerai sakai. Vysias. — Nuėjo Silva paskui būrį.

Bronė nusiavė batus ir paskui Alpą paršlepsėjo namo. Prie pirtelės durų atrado Amilją su Čepuko Jonu.

Kai jie visi trys suėjo vidun, Tamošius jau miegojo, nosimi švilpdamas visokias melodijas, kaip tas orkestro triūbočius. Jonas parsirado tik išaušus.

LIETUVIAI AUSTRALIJOJE

Adelaide

N. VARNAUSKIENĖ ISLYDINT

Pastaruoju metu vis dažniau tenka išgirsti apie lietuvių šeimas ar pavienius asmenis išvykstant iš Australijos į JAV-bes, gi šiomis dienomis išvyksta ir daugelį mūsų gerai žinoma dėl savo veiklos p-nia N. Varnauskienė.

P-nia N. Varnauskienė, dar būdama Vokietijoje ir gyvendama prancūzų zonoje, ne vienam iš lietuvių yra padėjusi savo patarimais, patarnavimais aprūpinant pastogę, surandant darbą ir panašiai.

Atvykusi į Adelaidę ir dar vos pradėdant organizuoti lietuvių bendruomenę, p. Varnauskienė veikli ir energinga asmenybė randa jau progos prisidėti savo darbu ar tai lankant ligonius, organizuojant bendras kūčias asmenims be šeimų ar kitomis progomis.

Išsikūrus prie Adelaidės liet. b-nės Moterų Sekcijai, p. N. Varnauskienė iš karto energingai įsijungia į šį darbą. Apdovanojama neišsenkama energija, jaunatvišku entuziazmu, dideliu darbo pamėgimu, ypatingu pareiškumu bei jautria, užjaučiančia širdimi, ji tuoj stipriai pasireiškia Moterų Sekcijos veikloje. Iš kelių šimtų kasmetinių vizitų ligoninėse neabejotinai didesnė dalis tenka jai. Pati nebūdama labai stiprios sveikatos, randa užtektinai jėgų atlikti didelę darbų, surišusių su sekcijos veikla.

Lietuvių bendruomenės gyvenimas buvo jai visada aktualus ir įdomus ir p. Varnauskienė visada buvo galima matyti susirinkimuose ir b-nės ruošiamose paskaitose. Savo jautria širdimi atjausdama kitų nelaimes, skubėdavo visada su užuojautos žodžiu ir laidotuves, apie kurias sužinodavo, paguodama nelaimės ištiktuosius. Visada giedri, sugyvenama ir kukli, visada užjaušdavo kitus, pati nepardarydama ir neapsunkindama kitų savais sunkumais ir pergyvenimais.

Dėl savo energingos veiklos p. Varnauskienė neabejotinai, buvo stiprus ramstis visos Moterų Sekcijos veiklos, tačiau dėl savo kuklumo visada pasilikdavo šešėly.

Jos išvykimas sudarys didelę spragą visuomeninėje veikloje ir jos netekimą smarkiai pajus jos lankytieji ligoniniai, ypač be šeimų, taip pat ir tie, kuriems teko dirbti kartu ir kuriems teks darba tęsti toliau, prisimindami, kaip lengva ir malonu buvo su ja bendradarbiauti.

Neabejotina, kad p. Varnauskienės energingas būdas neleis jai ir naujoje šaly pasilikti nuošaliai nuo visuomeninės veiklos, todėl linkėdami p. Varnauskienei laimingos kelionės drauge linkime ir sėkmės ateityje, tik taigi lūdna, kad tenka skirtis.

E. R.

Rugpjūčio 27 d. Moterų Sekcija surengė p. Varnauskienei išleistuves, į kurias atsilankė gausus svečių būrys. P-niai N. Varnauskienei ta proga įteikta dovanų ir palinkėta laimingos kelionės ir laimingo gyvenimo naujoje šalyje.

Tariant p. Reisonienei atsisveikinimo žodį, o taip pat p. Varnauskienei dėkojant už dovanas ir linkėjimus, daugelis jautresniųjų svečių šluostėsi ašaras, — visi pajuto, kad Adelaidės lietuvių bendruomenė netenka brangaus žmogaus.

JAUNIMO LINKSMAVAKARIS

Rugpjūčio 28 d. švenčiant šv. Kazimiero, jaunimo globėjo, šventę, Adelaidės Ateitininkai Sendraugiai paruošė šv. Kazimie-

BĖDOS DĖL KADILJAKO

(Tąsa iš 5-to pusl.)

tai įstaigose su parkieto grindim) pirmiausiai klausia:

— Na, dar niekas nepirko kadiljako?

Aš ją guodžiu, sakau, mūsų bendruomenėje nepilnas 1.000 tautiečių, iš jų atmeskim vaikus, senelius, invalidus, bedarbius, — kiek jų beliks sveikatingų, kad pajęgtų nusipirkti tokią mašiną? O, gal, netrukus pasitaikys kokia nedidelė depresija, ar kas, tuomet dar daugiau nutrupės iš tos tūkstantinės.

— Lauk nelaukęs, — atkerta žmona, — kur tik žiūri, visi su pelningais darbais, su antvalandžiais, tik krauna į banką...

Mūsų džiaugsmas virto sielvartu. Tokios rūšies sielvartu, kuris muša į banko knygutę. Kaštuoja daugiau negu Vasario gimnazija ir visi fondai. Dabar mes turim važinėti į piknikus, Čiurlionio ir ne Čiurlionio koncertus, minėjimus, teatrus, vargo mokyklas, skautų stovyklas, šachmatų turnyrus, vis sekdami, ar kas dar nenusipirko kadiljako. Žinoma, mes ir vidų neinam, biliety neperkam, bet tie parengimai kaip tik supuola su šeštadieniais, kuomet antvalandžiai patys brangiausi. Aiman, tik paskaičiuokite, tautiečiai, mūsų nuostolius dėl kadiljako!

ro minėjimą ir jaunimo linksnavakarį. Paskaitą apie šv. Kazimierą skaitė p. Kubilius. Po paskaitos prasidėjo jaunimo linksnavakaris, akordeonu grojant p. Grigoniui.

Tenka pasidžiaugti, kad šį kartą jaunimo prisirinko gana gausiai. (j)

Sportas

FUTBOLAS PELACO CUP

Vytis — Hugaria 3—1
1955.VIII.19 — Pelaco Cup pirmam rarte Vytis susitiko su trečios divizijos komanda. Turėdama galvoje silpnoką priešą, Vyties pirmos komandos žaidėjai ne visi atvyko į rungtynes, todėl buvo paimta keletas žaidėjų iš rezervo, būtent Songaila ir Kallara, taip pat senas veteranas J. Sadauskas, kuris prirėkusių sutiko padėti savo buvusios komandos draugams.

(Pelaco Cup žaidynės turi teisės dalyvauti visos trys divizijos ir žaidynės vyksta vieno minuso būdu).

Vytiečiams žaidžiant silpnesniu sąsatau priešas turėjo progos pasiekti laimėjimą, nes rungtynės pasibaigė lygiomis po 1. Bet kadangi vieno minuso žaidynės negali baigtis lygiomis, tai buvo pratęstos dvidešimčiai minučių ir Vytis greitai pasiekė du įvarčius. Šiaučiant audringam lietuvių komandos kapitonas paskelbė kapituliaciją, ir Vyties kapitonui sutikus, teisėjas rungtynes nutraukė.

Įvarčius pelnė Corba 3. Geriausiai žaidėjai aikštėje A. Petruška, J. Songaila, V. Armonas, R. Sidabras.

REZERVAS

Vytis — Port Adelaide 4—3 (1—2)
Šias žaidynes Vytiečiai laimėjo su aštuoniais žaidėjais.

Pirmas kėlinys baigėsi priešuo naudai. Antro kėlinio pradžioje Vytiečiai gauna baudą savo nenaudai, ir įvartis krenta į mūsų vartus, bet greitai rezultata pagerina puikus Pledžinsko šūvis į priešuo vartus, o Songaila ne tik išlygina, bet įmuša net ir pergalės įvartį.

Įvarčiai: J. Songaila 3, Pledžinskas 1. Geriausiai sužaidė J. Songaila, A. Rusinas, Ungurys, Giruckas.

EDAS

Vyrus ir moteris, norinčius žaisti orinį, kuris prasidės artimoje ateityje, prašau užsiregistruoti pas E. Tapauską.

VISIEMS SPORTO BICULIAMS

L. K. Sporto skyriui labai reikalinga įvairi sporto literatūra ir periodinė sporto spauda, išėjusi Nepriklausomoje Lietuvoje. Taip pat reikalingos ir sportinės fotografijos, vaizduojančios svarbesnius sporto įvykius, kaip tarptautinius lietuvių sportininkų pasirodymus, įvairių sporto klubų šventes ar kitus svarbius laimėjimus, o taip pat ir žymiujų mūsų sportininkų pasirodymus. Kas turėtų pas save aukščiausios sporto literatūros, sportinės spaudos ir fotografijų, labai prašyčiau juos atsiųsti L. K. sporto skyriaus redaktoriui šiuo adresu: A. Keturakis, 368 W. 4 St., So. Boston, Mass., USA. Pasinaudojus literatūra ir fotografijomis jų savininkai jas gaus atgal.

KIAULĖ RIMĖ...

(Tąsa iš 7-to pusl.)

Dabar grafas kreipėsi į kitus dvaro bernus, be jie negalėtų kaip nors išvadinti Rimės iš palocių. Bernai kratė galvas, sakėsi biją. Tikrumoje jie bijojo ne Rimės, o keistų rūmų burty.

Kaip ir visa plati apylinkė, jie gerai žinojo, kad grafas iš seno turįs ryšių su velniu. Aure, kas gi, ar ne jis slapta uosto dvokiančios peklos miltelius, vadinamus taboke, karaliaus drauste uždraustus? Ar ne jis augina pilies parke keistą augalą, roputes, kažin kieno pramintas bulvėmis? Ar ne jis nakties metu tyrinėja per ilgą vamzdį velnio žirgus kometas, nešančius žmonėms nelaimes? Ar ne jis, brūkštelėjęs pagaliuku į čebato aulą, įžiebia ugnį? Ar ne jis?.. Ką, gal jis dar gintųsi?

Pagaliau, seno kerdžiaus patartas, jo šviesybė grafas Jodgaudas pasikvietė į pilį vieną kaimietį, vardu Tamą, pasižymėjusį didele savo jėga ir grubumu. Žinodamas, koks reikalas, kaimietis atėjo į rūmus kažin ką slėpdamas po ilga sėrmėga.

Pirmiausia jisai liepė lekajams plačiai atidaryti duris į kiemo pusę, paremiant jas šluotomis. Paskui patarė visiems bailesniems rūmų įnamiams sulipti ant stalų ir krėslų. Taip sutvarkęs aplinkumą, priėjo vaipdamasis prie kiaulės Rimės ir klumpe spyrė jai į šlaunį.

— Uzgyt, ponica degle! Į tvartą! Na!

JAMBOREE PRANESIMAS

Brangūs skautai, skautų tėvai bei mūsų Sąjungos Rėmėjai!

Paskutiniu metu teko išgirsti įvairių gandy, vienap ar kitaip nusakančių mūsų padėtį 1955-56 metų Pan Pacific Jamboree Australijoje (20 mylių nuo Melbourne), Clifford Parke. Mes norime duoti jums tikslias žinias, kad jūs patys akivaizdžiai galėtumėte įsitikinti, jog mūsų vietoje reprezentacinis dalyvavimas yra remtinas tiek tautiniu tiek skautišku atžvilgiais ir yra pageidautinas.

1) **Uniforma:** tokia pati, kaip mūsų senoji lietuviška, tačiau fetros (skautų skrybelės) privalomos ne tik skautininkams, bet ir skautams. Vietoje mūsų normaliai naudojamų išieginų mėlynų trumpų kelnaičių dėvėtinos stovyklinės dengiamos spalvos, kaip ir palaidinė. Priedo prie mūsų lietuviškų ženklų nešiotini dar ir australiškieji ženklai.

Tautinių spalvų juostelė virš palaidinės kišenaitės nešiotina ir toliau.

2) **Vėliavos:** trispalvė negalės būti keliama stovyklavietėje nei nešama paradu metu, tačiau vieto vėliava, kuri turi būti pagaminta vietos skautų pavyzdžiu, inkorporuotinas mūsų pavadinimas ir viršuje kampe mūsų tautinė trispalvė.

3) **Vartai:** virš vartų ties jėjimu į mūsų stovyklą leistini įrašai "Lietuviai iš Viktorijos" arba "Lithuanians in Victoria".

4) **Tautinės Draugovės:** tautinių sudėtinų draugovių iš įvairių valstijų sudarymas Jamboree vadovybės yra leistas su sąlyga, kad būtų gautas sutikimas iš tos valstijos, kurioje skautai gyvena.

5) **Parodėlis ir papuošimai:** tautiniai papuošimai bei stovyklavietės dekoravimas tautiniais motyvais leistinas, taip pat leistos tautinės parodėlės.

6) **Pasirodymai:** tautiniai pasirodymai prie Jamboree laužų arba arenoje leistini ir bus pranešama, kad pasirodė "Lithuanians in Australia".

Čia duodamos žinios ir paaiškinimai yra oficialūs ir paimti iš Pan Pacific Jamboree vadovybės aplinkraščio Nr. 60.

(pas.) Vyr. Skt. B. Dainutis
Lietuvių Vieneto Pan Pacific Jamboree Vadovas

JAMBOREE ZINIOS

Pan Pacific Jamboree iš Melbourne dalyvauti įsiregistravo 22 skautai. Provizorinė vieto vadovybėn įeina: vyr. sktn. B. Dainutis — lietuvių vieto vadovas, vyr. sktn. A. Krausas — parodėlis vadovas ir jūrų psktn. A. Gabecas — pasirodymų vadovas. Jamboree stovyklavimo įrengimams ir reprezentacinėms dovanoms pirkti bei reprezentacinei literatūrai apie Lietuvą gaminti lėšas renka vietos skautų globos komiteto pirmininkas inž. sktn. Vyt. Civinskis, 22 Park St., South Melbourne, Vic.

Skautų vadovybė tikisi, kad visi Australijos lietuviai moraliai ir materialiai parems lietuviško vieto pasirodymą.

SPAUDOS SKYRIAUS ADRESAS

Paskutiniu metu pasikeitė P. L. S. S.

Kiaulė sukriokė ir pašokusi atkišo kaimiečiui iltis. Bet storulis Tamas atrodė to tik ir laukė. Vienu mostu jis išsitraukė iš po skverno didžiulį vandenį mirkytą botagą, su įrišta gale viela. Sekančią akimirka, šis įrankis jau švilpė ore, atkirsdamas nuo riebios kiaulytės mėsos šmočiukas, taip kad kraujas tiško ant sienų ir bibliotekoje pasigirdo humanistų vaitojimai.

Kiaulė žviagdama dusyk perskrido salioną ir, radusi duris, movė į laiptus. Kaimietis tekinas paskui.

Kieme botagas vėl švilpė ore, kol Rimė, virpėdama iš skausmo ir baimės, šaute išovė į mėšliną tvartą. Senis skerdžius, kuris, kaimiečio įmokytas ten lūkuriavo, prišokęs užtrenkė duris.

Visi trys garbingieji auklėtojai, iškišę pro langą kilnias savo nosis ir pudra nubarstytus perukus, su siaubu akyse sekė baisųjį įvykį. Nė vienas žodelis daugiau neišsprūdo iš jų burnų.

Matydamas, kad kiaulė neištruks, kaimietis susivyniojo savo botagą ir žengė keletą žingsnių arčiau palocių.

Su kiaule reik tik kiauliškai ir elgtis, jūs šviesybe, — pasakė jis, lyg truputį ir teisindamasis, visai nežinodamas, kad šiais savo žodžiais užbaigia keistąjį Raudondvario pilies nusidavimą, ilgai dar po to žmonių minėtą plačioje žemaičių žemėje.

Is seno Belvederio (prie Seredžiaus) pergamento nurašė ir kalbą priveidėjo Stanislovas TAMULAITIS.

(Lietuvių Dienos)

Australijos Rajono spaudos skyriaus vadovo adresas. Rašant prašau adresuoti: Mr. Alb. Pocius, 155 Brunswick Rd., West Brunswick, Vic. Šia proga spaudos skyrius norėtų kviesti visus skautų vienetus aktyviau bendradarbiauti su spaudos skyriumi siunčiant korespondencijas iš vietos veiklos. Taip pat norėtume, kad vienetai savo išleistų leidinių bent po vieną egz. nepagalėtų pasiųsti Spaudos Skyriui susipažinti.

Mes turime savo tarp daug galinčių "valdyti plunksną" ir galėtume mūsų skyrelį Australijos Lietuvių padaryti tikrai visiems įdomų, jeigu tik truputį daugiau pareiškimo ir savitarpinio bendradarbiavimo tarp mūsų atsirastų. Dideli darbai atliekami tik sutelktomis jėgomis. Po Svefinu Dangum skyriaus redagavimas ir užpildymas yra ne vieno redaktoriaus darbas, bet darbas, kuriame kiekvienas skautas ir skautė turi dalyvauti. Žinoma, išimtis visiškiems beraščiams (jeigu tokių atsirastų...) Skautų tėveliai ir rėmėjai taip pat galėtų parašyti, kad ir trumpų straipsnelių skautų veiklos klausimais ir išskirti savo sumanymus. Spaudos Skyrius tokius pasisakymus priimtų ir talpintų skautiškoje spaudoje. Mūsų Dvasios Vadovus taip pat kviečiame į talką.

Pageidautina būtų, kad Tuntai ir atskiri vienetai ir draugovės paskirtų po vieną korespondentą, kuris spaudos skyriui tiektų žinias apie vieto veiklą, tada mūsų skautiškoje skyrelyje tikrai galėtume matyti mūsų veiklos darbus ir supažindinti lietuviškąją visuomenę apie mūsų veiklą. Spaudos darbininkų buvo visada trūkumas. Tremtyje jų gretos kasdien mažėja. Ugdykime naujus iš jaunimo tarpo, kad pradėję nuo korespondento vėliau galėtų su plunksna rankoje ginti Lietuvos laisvę ir garbę.

Spaudos Skyriaus Vadovas

INFORMACIJA

— TAUTOS SVENTĖS — RUGSĖJO 8-tosios MINĖJIMAS

Adelaidėje įvyks 8. m. rugsėjo 11 d. Australia Hall, Angas Street. Pradžia 6 val. vak. Kviečiame gausiai dalyvauti.

Adelaidės Apylinkės Valdyba

SKELBIMAS

Lietuvių Kultūros Fondo Melbourne sk. Valdyba šaukia 8. m. rugsėjo 4 d. 13 val. visuotinį Skyriaus narių susirinkimą Centrinės savaitgalio mokyklos patalpose, Old Folks Club, Hoddle St., Collingwood, šioms klausimams svarstyti:

1. Susirinkimo pirmininko rinkimas, 2. Komisijų rinkimai, 3. Ataskaitiniai pranešimai: a) valdybos pirmininko, b) valdybos išdalinio, c) bibliotekos vedėjo, d) kontrolės komisijos pirmininko.

4. Diskusijos dėl pranešimų ir apyskaičių tvirtinimas, 5) Skyriaus organų rinkimai: a) valdybos, b) kontrolės komisijos. 6) Ateities darbų plano nustatymas, 7) Einamieji reikalai ir sumanymai.

Susirinkimas, kviečiamu laiku nesant kvorumo, vyksta ta pačia dienotvarkę toje pačioje vietoje pusė valandos vėliau, t. y. 13.30 val.

LKF skyriaus nariai, o taip pat jais norį būti kviečiami susirinkime dalyvauti.

LKF Melbourne Sk. Valdyba

PRANESIMAS

ALB Adelaidės Apylinkės Valdyba 8. m. rugsėjo 4 d. tuoj po pamaldų šaukia Adelaidės lietuvių sportininkų ir sportą prijauniančių asmenų susirinkimą. Susirinkimas įvyks šv. Juozapo bažnyčios salėje.

Apylinkės Valdyba

SIMAS POVILAITIS praneša savo draugų ir pažįstamų žinią, kad yra pakeitęs savo gyvenamąją vietą ir dabartinis jo adresas yra šis: 11 College Rd., Kent Town (Adelaide), S. A.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje
Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.
Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida.
Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus.
Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.
Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Tel. LU5827
The Australian-Lithuanian The Lithuanian fortnightly in Australia. Publisher: J. Glušauskas. Printed by National Press 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Telephone: LU5827